



การละกรียาในประโยคสัมพันธ

ในบทนี้จะกล่าวถึงการละกรียาในประโยคสัมพันธ¹ 6 ลักษณะ คือ

ในลักษณะการคล้องตามกัน

ในลักษณะการแสดงความตรงข้าม

ในลักษณะการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง

ในลักษณะการเปรียบเทียบกัน

ในลักษณะการแสดงเวลา

ในลักษณะการแสดงตัวอย่าง

ในภาษาไทย กริยาทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง กริยาแสดงอาการ และกริยาที่แสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง เมื่ออยู่ในแต่ละประโยคที่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะต่าง ๆ ทั้ง 6 ลักษณะดังกล่าวแล้วข้างต้น และกริยานั้น ๆ มีหน่วยความหมายเดียวกัน ผู้พูดอาจจะละกรียาไปได้หน่วยหนึ่ง ถ้ากริยาเป็นสิ่งที่กล่าวแล้วและไม่สำคัญ การละกรียาในประโยคสัมพันธ จะมีเกณฑ์การละต่าง ๆ กันออกไป

4.1 การละกรียาในประโยคสัมพันธในลักษณะการคล้องตามกัน²

¹ คำอธิบายเรื่องประโยคสัมพันธ ในบทที่ 3 หน้า 42.

² คำอธิบาย เรื่องประโยคสัมพันธในลักษณะการคล้องตามกัน ในบทที่ 3

ตารางที่ 1 ตัวอย่างประโยคสัมพันธ์ ซึ่งมีกริยาสัมพันธ์กันในลักษณะการคล้ายคลึงกัน¹

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
<u>กริยาแสดงสภาพ</u>	
(1) ก. กระเป๋าสวย รongเท้าก็สวย เหมือนกัน	ข. กระเป๋าสวย รongเท้าก็เหมือนกัน
(2) ก. พลาสติก กุ้งก็สดเหมือนกัน	ข. พลาสติก กุ้งก็เหมือนกัน
(3) ก. ส้มเปรี้ยว มะม่วงก็เปรี้ยว เหมือนกัน	ข. ส้มเปรี้ยว มะม่วงก็เหมือนกัน
(4) ก. แดงแคง นิคก็แคง	ข. -
(5) ก. น้อยก็ฉลาด หน้อยก็ฉลาด	ข. -
<u>กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง</u>	
(6) ก. เลื้อหด กางเกงก็หดเหมือนกัน	ข. เลื้อหด กางเกงก็เหมือนกัน
(7) ก. จานแตก ถ้วยก็แตกเหมือนกัน	ข. จานแตก ถ้วยก็เหมือนกัน
(8) ก. มือบวม เท้าก็บวมเหมือนกัน	ข. มือบวม เท้าก็เหมือนกัน
(9) ก. เลื้อเปียก กางเกงก็เปียก	ข. -
(10) ก. จุงเท้าก็เปื้อน รongเท้าก็เปื้อน	ข. -
<u>กริยาแสดงอาการ</u>	
(11) ก. นิคนอน นุ่นก็นอนเหมือนกัน	ข. นิคนอน นุ่นก็เหมือนกัน
(12) ก. ตอยหัวเราะะ ตุ่มก็หัวเราะะ เหมือนกัน	ข. ตอยหัวเราะะ ตุ่มก็เหมือนกัน

¹ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะนี้ ในหนังสือ หลักภาษาไทย ของพระยาอุปกิต-
ศิลปสาร เรียกว่า "อเนกรรตประโยค" ส่วนในหนังสือ โครงสร้างภาษาไทย: ระบบ-
ไวยากรณ์ ของ ดร. วิจิตรนั ภาณพงศ์ เรียกว่า "ประโยคยสม"

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
(13) ก. พี่จาม น้องก็จามเหมือนกัน	ข. พี่จาม น้องก็เหมือนกัน
(14) ก. แอวยิ้ม เล็กก็ยิ้ม	ข. -
(15) ก. ตูยก็ไอ ตีวก็ไอ	ข. -
<u>กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง</u>	
(16) ก. แดงชุกมะพร้าว นิคก็ชุก มะพร้าวเหมือนกัน	ข. แดงชุกมะพร้าว นิคก็เหมือนกัน
(17) ก. น้อยกินพุทรา น้อยก็กินมังคุด เหมือนกัน	ข. *น้อยกินพุทรา น้อยก็เหมือนกัน
(18) ก. สมชายสูบบุหรี่ วิวัฒน์ก็สูบบุหรี่ เหมือนกัน	ข. สมชายสูบบุหรี่ วิวัฒน์ก็เหมือนกัน
(19) ก. ป้อมชิมแกง นิคก็ชิมแกง เหมือนกัน	ข. ป้อมชิมแกง นิคก็เหมือนกัน
(20) ก. วิไลคันส้ม วิมลก็คันส้ม เหมือนกัน	ข. วิไลคันส้ม วิมลก็เหมือนกัน
(21) ก. แป้วกินฝอยทอง หนุ่ยก็กิน ฝอยทอง	ข. - หนุ่ย
(22) ก. ลูกก็ชุกคิน เอียดก็ชุกคิน	ข. -

ประโยค (1) - (5) กริยาแสดงสภาพ คือ สวย สด เปรี้ยว เก่ง และ ฉลาด ส่วนประโยค (6) - (10) กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ หด แตก ขวม เปียก และ เปื้อน ประโยค (11) - (15) กริยาแสดงอาการ คือ นอน หัวเราะ

จาม ยิม และ ไอ และ ประโยค (16) - (22) กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง คือ ชุก กิน สูบ ชิม ค้น กิน และ ชุก

ในประโยคสัมพันธ์เหล่านี้มีกริยาเดียวกัน ผู้พูดจึงอาจจะละกริยาไปได้หน่วยหนึ่ง ทั้งนี้เพราะความหมายของกริยาดังกล่าวนี้ซ้ำกัน การจะละหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับผู้พูดเป็นส่วนใหญ่ เมื่อจะละก็จะต้องละตามเกณฑ์กำหนดของการละกริยา ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดที่แน่นอน

เกณฑ์การละกริยาในประโยคสัมพันธ์

การละกริยา 3 ชนิดแรกซึ่งได้แก่กริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง และกริยาแสดงอาการ จะมีรูปแบบอย่างเดียวกัน ส่วนการละกริยาชนิดที่ 4 คือกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงจะแตกต่างออกไป

4.1.1 การละกริยา 3 ชนิด คือกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง และกริยาแสดงอาการ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกริยา 3 ชนิดซึ่งมีนามมาสัมพันธ์ด้วยเพียงหน่วยเดียว ผู้วิจัยพบว่า ในภาษาไทยจะมีเกณฑ์ — การละกริยาเพียงข้อเดียว คือ ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะที่มีเนื้อความคล้อยตามกันที่มี ก็... เหมือนกัน² เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมายจะละกริยาหลังได้ เช่นตัวอย่างในตารางที่ 1 หน้า 47 ข้อ (1) ข. (2) ข. (3) ข. (7) ข. (8) ข. (11) ข. (12) ข. และ (13) ข.

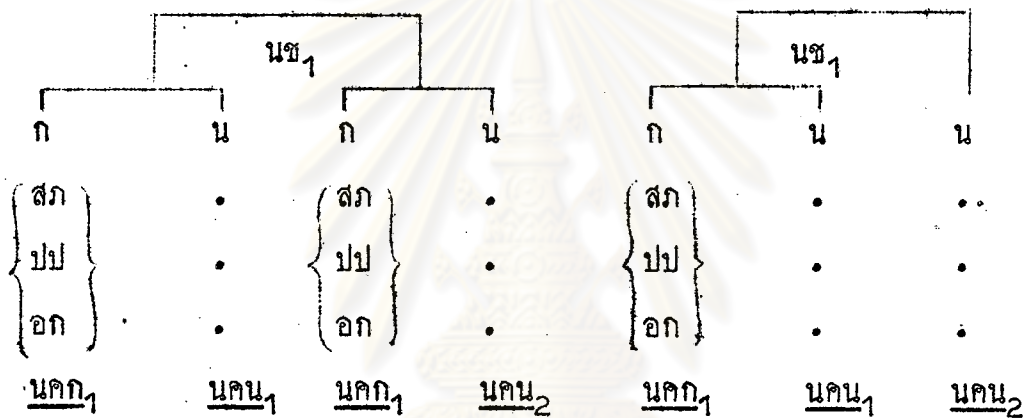
เมื่อมี ก็... เหมือนกัน เป็นหน่วยเชื่อม การละกริยาอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่ความถูกต้องการให้ความหมายธรรมดาหรือต้องการจะเน้นความสำคัญที่กริยา

¹ เกณฑ์การละอาจจะแตกต่างกันไปในแต่ละ เกณฑ์กำหนด

² หน่วยเชื่อม ก็... เหมือนกัน นี้ เท่าที่สังเกตมีบางคนใช้ ก็... ด้วย ด้วย และหน่วยเชื่อมนี้จะ เป็นหน่วยเชื่อมที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ของกริยา

เมื่อเทียบประโยค (1)ก. กับ (1)ข. (2)ก. กับ (2)ข. (3)ก. กับ (3)ข. (6)ก. กับ (6)ข. (7)ก. กับ (7)ข. (8)ก. กับ (8)ข. (11)ก. กับ (11)ข. (12)ก. กับ (12)ข. และ (13)ก. กับ (13)ข. แล้ว จะเห็นว่าความหมายรวม ๆ ในประโยคสัมพันธ์ในตัวอย่างแต่ละคู่ไม่ได้เปลี่ยนไป แต่จะแตกต่างกันในเรื่องการให้ความสำคัญแก่กริยา คือเมื่อไม่ละกริยา ผู้พูดจะให้ความสำคัญแก่กริยามากกว่าเมื่อละไป เกณฑ์การละกริยาข้อแรกนี้ จะเขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

(กก 4 - 1)



(กก 4 -1) คือเกณฑ์กำหนดในบทที่ 4 ข้อที่ 1 หมายความว่า ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะนี้คือความคล้อยตามกันที่มีหน่วยเชื่อมแสดงความสัมพันธ์ของกริยา (นข₁) และมีกริยาแสดงสภาพ (สก) หรือกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง (ปป) หรือกริยาแสดงอาการ (อก) ที่มีหน่วยความหมายเดียวกัน อาจละกริยาหลังได้

4.1.2 การละกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง

กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง จะมีนามมาสัมพันธ์ด้วย 2 หน่วย

จึงทำให้มี 2 ลักษณะ คือ

ก. ลักษณะที่หนึ่ง ประโยคสัมพันธ์มีนามทรง-รับกริยา หน่วยเดียวกัน แต่มีนามที่ทำกริยาต่างกัน ดังประโยคตัวอย่างในตารางที่ 1 หน้า 48 ข้อ (16)ก. (18)ก. (19)ก. (20)ก. (21)ก. และ (22)ก.

ข. ลักษณะที่สอง ประโยคสัมพันธ์มีนามที่ทรง-รับกริยาต่างกัน แต่มีนามที่ทำกริยาหน่วยเดียวกัน ดังตัวอย่างในตารางที่ 1 หน้า 48 ข้อ (17)ก.

การละกริยาจะเกิดได้เฉพาะในประโยคสัมพันธ์ลักษณะที่หนึ่งเท่านั้น และจะมีลักษณะการละเพียงข้อเดียวคือ

ในลักษณะที่ประโยคสัมพันธ์นั้นมีเนื้อความคล้อยตามกัน โดยอาจจะมี ก็ ... เหมือนกัน เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย จะละกริยาหลังได้ เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 1 หน้า 48 ข้อ (16)ข. (18)ข. (19)ข. และ (20)ข.

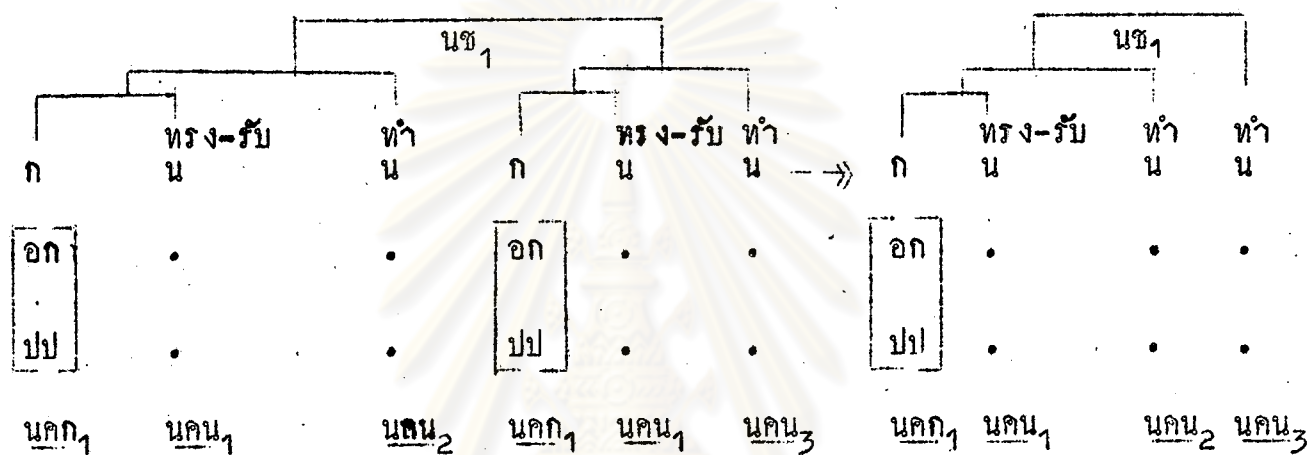
การละกริยาในประโยคสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ อาจเกิดขึ้นน้อยเพราะผู้พูดต้องการให้การสนทนาเป็นไปอย่างรวดเร็วและสั้นกระชับ แต่ถ้าผู้พูดต้องการสื่อความอย่างชัดเจนไม่กำกวม หรือจะพูดซ้ำเพื่อให้เห็นความสำคัญของกริยา ก็จะไม่ละกริยา

เมื่อเทียบประโยค (16)ก. กับ (16)ข. (18)ก. กับ (18)ข. (19)ก. กับ (19)ข. และ (20)ก. กับ (20)ข. แล้ว จะเห็นว่าความหมายรวม ๆ ในประโยคสัมพันธ์แต่ละคู่ไม่ได้เปลี่ยนไป แต่จะแตกต่างกันในเรื่องการให้ความสำคัญแก่กริยา คือเมื่อไม่ละกริยาจะให้ความสำคัญแก่กริยามากกว่าเมื่อละกริยา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกณฑ์การละกริยาข้อนี้ จะเขียนเป็นรูปแบบใดดังนี้

(กก 4 - 2)



(กก 4 -2) หมายความว่า ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะนี้คือความคล้ายคลึงกัน
 ที่มีหน่วยเชื่อมแสดงความสัมพันธ์ของกริยา และมีกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง (อก
 ปป)
 ที่มีหน่วยความหมายเดียวกัน มีนามที่ทรง-รับกริยาหน่วยเดียวกัน แต่มีนามที่ทำกริยา
 ต่างกัน อาจละกริยาหลังได้

ข้อสังเกต การละกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงข้อนี้ จะละ
 นามบางหน่วยไปพร้อมกันด้วย คือ (กก 4 -2) จะละนามที่ทรง-รับกริยาไปพร้อมกับ
 กริยาคด้วย

รายละเอียดในเรื่องนี้จะกล่าวถึงต่อไปในบทที่ 6

ประโยคสัมพันธ์ที่มีกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีนามที่ทรง-รับกริยาต่างกัน แต่มีนามที่ทำกริยาหน่วยเดียวกัน จะไม่มี ก็ ... เหมือนกัน เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย ดังนั้นประโยค (17)ก. และ (17)ข. จึงไม่มีใช้ในภาษาไทย

การไม่ละกริยา

การไม่ละกริยาจะมีอยู่เพียงข้อเดียว คือประโยคสัมพันธ์ในลักษณะที่มีเนื้อความคล้ายคลึงกัน ซึ่งมี ก็ และ ก็ ... ก็ เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย จะไม่เกิดการละกริยา เช่นตัวอย่างในตารางที่ 1 หน้า 47 ข้อ (4)ก. (5)ก. (9)ก. (10)ก. (14)ก. (15)ก. (21)ก. และ (22)ก. ทั้งนี้เพราะหน่วยเชื่อม ก็ และ ก็ ... ก็ ถ้าเป็นหน่วยเชื่อมที่ไม่มีอรรถลักษณะในบริบท หรือหน่วยอื่นอยู่ด้วยก็จะละกริยาไม่ได้

ประโยคสัมพันธ์ใน ลักษณะการ คล้ายคลึงกัน อาจจะมีกริยาที่ระบุอรรถลักษณะในบริบทของกริยาร่วมอยู่ในประโยคด้วย

กริยาที่ระบุอรรถลักษณะในบริบทด้วยนั้น บางอรรถลักษณะจะคงอยู่ เมื่อเกิดการละหน่วยกริยาเอง แต่อย่างไรก็ตาม บางอรรถลักษณะจะยับยั้งการละหน่วยกริยา

- ตัวอย่าง (22) น้อยอยากวิ่ง นิดก็อยากวิ่งเหมือนกัน
 (23) น้อยอยากวิ่ง นิดก็ขาดเหมือนกัน
 (24) หนอยไม่กินข้าว หนุ่ยก็ไม่กินเหมือนกัน
 (25) หนอยไม่กินข้าว หนุ่ยก็ไม่เหมือนกัน
 (26) นิดจะกระโดด หนุ่ยก็จะกระโดดเหมือนกัน
 (27) หนูจะนอน นันก็จะนอนเหมือนกัน
 (28)* หนูจะนอน นันก็จะเหมือนกัน
 (29) หนูจะนอน นันก็เหมือนกัน

ประโยคสัมพันธ์ข้อ (22) และ (23) อรรถลักษณะในบริบทแสดงความปรารถนา มีสัญลักษณ์ปรากฏร่วมกับกริยา คือ อยาก ส่วนประโยคสัมพันธ์ข้อ (24) และ (25) กริยามีอรรถลักษณะในบริบทที่บ่งความปฏิเสธ คือ ไม่ ปรากฏเป็นสัญลักษณ์ร่วมด้วย และ ประโยคสัมพันธ์ข้อ (26) - (29) อรรถลักษณะในบริบทที่บ่งการยังไม่เกิดขึ้น จะ มีสัญลักษณ์ปรากฏร่วมกับกริยา

ตัวอย่างประโยคสัมพันธ์ข้อ (23) และ (25) นั้น อรรถลักษณะในบริบทที่บ่งความปรารถนา อยาก และอรรถลักษณะในบริบทที่บ่งความปฏิเสธ ไม่ จะคงอยู่ได้ เมื่อเกิดการละหน่วยกริยา วิ่ง และ กิน

ส่วนตัวอย่างประโยคสัมพันธ์ข้อ (28) เมื่อเกิดการละหน่วยกริยา นอน อรรถลักษณะในบริบทที่บ่งการยังไม่เกิดขึ้น จะ จะคงอยู่โดยไม่มีหน่วยกริยาไม่ได้ ประโยคสัมพันธ์ข้อ (28) จึงไม่มีใช้ในภาษา อรรถลักษณะในบริบทที่บ่งการยังไม่เกิดขึ้น จะ จะต้องละไปพร้อมกับหน่วยกริยาเสมอ เช่นในประโยคสัมพันธ์ข้อ (29)

อรรถลักษณะในปริบทของกริยาที่จะคงอยู่ได้เมื่อเกิดการละหน่วยกริยา ได้แก่ อรรถลักษณะในปริบทที่บ่งความปฏิเสธ และอรรถลักษณะในปริบทอื่น ๆ ที่อาจจะมีอรรถลักษณะในปริบทเป็นปฏิเสธได้ นั่นคืออาจจะมีปฏิเสธขยายได้ เช่น

(30) ตีอยากชกหน้า แต่แดงไม่อยาก

(31) บ้อมเคยกินลูกพลับ แต่เล็กไม่เคย

ใน (30) และ (31) อรรถลักษณะในปริบทที่บ่งความปรารถนา อยาก และ อรรถลักษณะในปริบทที่บ่งการเกิดขึ้นแล้ว เคย จะมีความปฏิเสธขยายได้ คือ ไม่อยาก และ ไม่เคย

ส่วนอรรถลักษณะในปริบทของกริยาที่ยับยั้งการละหน่วยกริยา ได้แก่ อรรถลักษณะในปริบทที่ไม่อาจจะมีปฏิเสธขยายได้ เช่น อรรถลักษณะที่บ่งการยังไม่เกิดขึ้น จะ เป็นต้น เมื่อมีความปฏิเสธเกิดขึ้นความปฏิเสธจะไปบ่งที่หน่วยกริยา เช่น

(32) แฉ้วจะกระโดด แต่ตี๋จะไม่กระโดด

ใน (32) ความปฏิเสธไม่ได้ขยายที่อรรถลักษณะในปริบท จะ แต่จะไปขยายที่กริยา กระโดด

กริยาที่จะต้องละไปทั้งกริยาหรืออาจจะละแต่เพียงหน่วยกริยาได้ จะมีเกณฑ์กำหนดดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
(39)ก. พี่จะกินมะม่วง น้องก็จะกิน มะม่วงเหมือนกัน	ข. พี่จะกินมะม่วง น้องก็เหมือนกัน
(40)ก. เจียบไม่กินเนื้อกบ แจวกก็ไม่ กินเนื้อกบ	ข. เจียบไม่กินเนื้อกบ แจวกก็ไม่
(41)ก. สมชายอยากสูบบุหรี่ วิชัยก็อยาก สูบบุหรี่	ข. สมชายอยากสูบบุหรี่ วิชัยก็อยาก

กริยาในประโยคสัมพันธ์ข้อ (33) และ (38) มีอรรถลักษณะในบริบทที่บ่งการ
คาดคะเนคือ คง ประโยค (34) บ่งการเกิดขึ้นแล้วอย่างน้อยก็หนึ่ง คือ เคย
ประโยค (35) และ (41) บ่งความปรารถนา คือ อยาก ประโยค (36) บ่งการ
บังคับ คือ ต้อง ประโยค (37) บ่งการกำลังดำเนินอยู่ คือ กำลัง ประโยค (39)
บ่งการยังไม่เกิดขึ้น คือ จะ และประโยค (40) บ่งความปฏิเสธ คือ ไม่

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า ในภาษาไทยจะมีการละกริยาได้ 2 ข้อ
คือ

ก. ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะที่มีเนื้อความคล้ายตามกัน ซึ่งมี ก็ ... เหมือนกัน
เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย จะมีเกณฑ์การละกริยาได้ 2 ลักษณะ คือ

1. ถ้าประโยคสัมพันธ์มีกริยาซึ่งระบุอรรถลักษณะในบริบทที่เป็นอรรถลักษณะ
ซึ่งไม่อาจจะมีความปฏิเสธขยายได้ เช่น อรรถลักษณะในบริบทที่บ่งการยังไม่เกิดขึ้น คือ จะ
อรรถลักษณะในบริบทที่บ่งการคาดคะเนคือ คง และอรรถลักษณะในบริบทที่บ่งการกำลังดำเนิน
อยู่ คือ กำลัง จะมีการละเพียงข้อเดียว คือละกริยาหลัง เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 2
หน้า 57 ข้อ (33)ข. (37)ข. (38)ข. และ (39)ข.

2. ถ้าประโยคสัมพันธกริยาซึ่งระบุรรถลักษณะในปริบทที่เป็นอรรถลักษณะที่บังคับความปฏิเสธ คือ ไม่ หรืออรรถลักษณะในปริบทซึ่งอาจมีความปฏิเสธขยายได้ เช่น อรรถลักษณะที่บังคับความปรารถนา คือ อยาก จะมีการละได้ 2 ข้อ คือ

ก) ละกริยาหลัง เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 2 หน้า 57 ข้อ (34) ข. และ (36) ข.

หรือ ข) ละหน่วยกริยาหลัง เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 2 หน้า 57 ข้อ (34) ค. (35) ค. และ (36) ค.

การละทั้ง 2 ข้อนี้ จะมีความแตกต่างกันในเรื่องการให้ความสำคัญแก่อรรถลักษณะในปริบทของกริยา คือถ้าละแต่เพียงหน่วยกริยาก็จะมุ่งเน้นความสำคัญที่อรรถลักษณะในปริบทของกริยา

ข. ประโยคสัมพันธกริยาในลักษณะที่มีเนื้อความคล้อยตามกัน ซึ่งมี ก็ หรือ ก็...ก็ เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย ถ้ากริยาระบุรรถลักษณะในปริบทขอยุควย อาจละหน่วยกริยาหลังได้ ถ้าอรรถลักษณะในปริบทนั้นเป็นอรรถลักษณะที่บังคับความปฏิเสธ หรือเป็นอรรถลักษณะในปริบทซึ่งอาจมีความปฏิเสธขยายได้ เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 2 หน้า 57 ข้อ (40) ข. และ (41) ข.

กล่าวโดยสรุป การละกริยาในประโยคสัมพันธกริยาในลักษณะการคล้อยตามกัน จะเกิดได้ในกรณีที่กริยานั้นเป็นสิ่งที่กล่าวแล้ว และเป็นกริยาที่มีหน่วยความหมายเดียวกัน การจะละกริยาใดกริยาหนึ่งจะมีเกณฑ์การละที่แน่นอน : ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของกริยา รวมทั้งหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมายด้วย

4.2 การละกริยาในประโยคสัมพันธกริยาในลักษณะการแสดงความตรงกันข้าม¹
 ในข้อ 4.1 ผู้วิจัยได้กล่าวถึงการละกริยาในประโยคสัมพันธกริยาในลักษณะการคล้อยตามกันแล้ว ในข้อนี้จะพิจารณาว่าประโยคสัมพันธกริยาในลักษณะการแสดงความตรงกันขำนั้น จะเกิดการละกริยาขึ้นได้อย่างไรบ้าง

¹ ดูคำอธิบายเรื่องประโยคสัมพันธกริยาในลักษณะการแสดงความตรงกันข้ามในบทที่ 3 หน้า 43.

ตารางที่ 3 ตัวอย่างประโยคสัมพันธ์ ซึ่งมีกริยาสัมพันธ์กัน ในลักษณะการแสดงความตรงกันข้าม¹

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
<u>กริยาแสดงสภาพ</u>	
(42) ก. นิคขยันแต่นอยไมขยัน	ข. นิคขยันแต่นอยไม
(43) ก. นุนไมค้อแต่หนอยค้อ	ข. -
<u>กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง</u>	
(44) ก. หมอบบแต่กะทะไมบบ	ข. หมอบบแต่กะทะไม
(45) ก. กางเกงไมย่นแต่เสี้ยน	ข. -
<u>กริยาแสดงอาการ</u>	
(46) ก. คุณชายบ่นแต่คุณตาไมบ่น	ข. คุณชายบ่นแต่คุณตาไม
(47) ก. แอวไมวิ่งแต่เม้มวิ่ง	ข. -
<u>กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง</u>	
(48) ก. จิตกินทุเรียนแต่นวลไมกินทุเรียน	ข. จิตกินทุเรียนแต่นวลไม
(49) ก. สันติไมสุขบหูหรี แต่วิชัยสุขบหูหรี	ข. -
(50) ก. สมชายค้มเหลา แต่สมชายไมค้มเบียร์	ข. -
(51) ก. วิโรจน์ไมค้มเบียร์ แต่วิโรจน์ค้มเหลา	ข. -

¹ ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะนี้ ในหนังสือ หลักภาษาไทย ของ พระยาอุปกิตศิลปสาร เรียกว่า "อเนกรรณประโยค" ส่วนในหนังสือ โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ ของ ดร. วิจิตรน ภาณพงศ์ เรียกว่า "ประโยคผสม"

ประโยค (42) และ (43) กริยาแสดงสภาพ คือ ขยับ และ ถือ ประโยค (44) และ (45) กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง คือ บุน และ ย่น ส่วนประโยค (46) และ (47) กริยาแสดงอาการใดแก บน และ วิ่ง และประโยค (48) - (51) กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง คือ กิน สูบ ก้ม และ ก้ม

เกณฑ์การละกริยาในประโยคสัมพันธ์

กริยา 3 ชนิด คือกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง และกริยาแสดงอาการ จะมีการละอย่างเดียวกัน ส่วนกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงจะมีการละที่ต่างออกไป

4.2.1 การละกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง และกริยาแสดงอาการ

จากตัวอย่างประโยคในตารางที่ 3 หน้า 60 เกี่ยวกับกริยา 3 ชนิดนี้ อาจแสดงว่าในภาษาไทยมีเกณฑ์กำหนดการละกริยาลักษณะเดียว คือ ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะที่มีเนื้อความแสดงความตรงกันข้าม ซึ่งประโยคแรกมีความหมายบอกเล่า ส่วนประโยคหลังมีความหมายปฏิเสธ และมี แต่ เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย จะละหน่วยกริยาหลังได้ เช่นตัวอย่างในตารางที่ 3 หน้า 60 ข้อ (42) ข. (44) ข. และ (46) ข.

4.2.2 การละกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง

กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง จะมึ้นามมาสัมพันธ์ด้วย 2 หน่วย จึงทำให้ประโยคสัมพันธ์มี 2 ลักษณะ คือ

ก. ลักษณะที่หนึ่ง ประโยคสัมพันธ์มีนามที่ตรง-รับกริยาหน่วยเดียวกัน แต่มีนามที่ทำกริยาต่างกัน ดังประโยคตัวอย่างในตารางที่ 3 หน้า 60 ข้อ (48) ก. และ (49) ก. นามที่ตรง-รับกริยา คือ ทุเรียน และ บหรี ส่วนนามที่ทำกริยา คือ จิกกับนวล และ สันติกับวิชัย ตามลำดับ

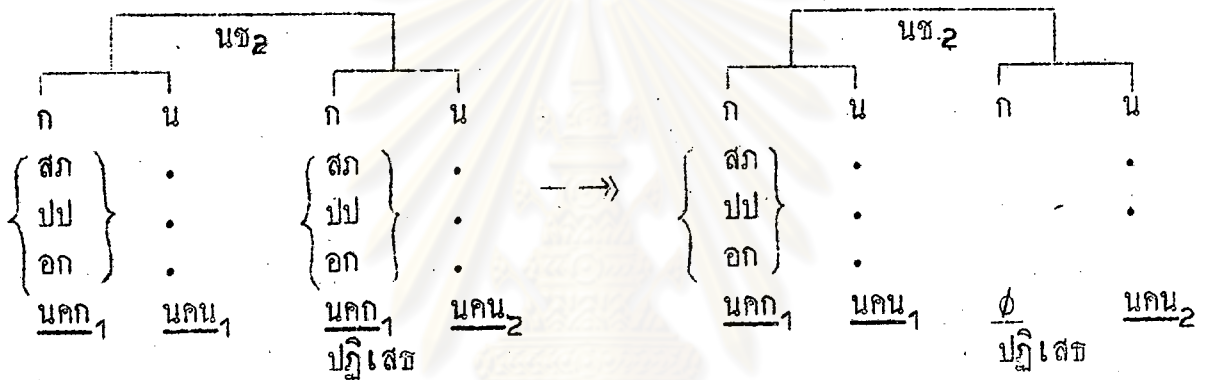
ข. ลักษณะที่สอง มีนามที่ตรง-รับกริยาต่างกัน แต่มีนามที่ทำกริยาหน่วยเดียวกัน ดังประโยคตัวอย่างในตารางที่ 3 หน้า 60 ข้อ (50) ก. และ (51) ก. นามที่ตรง-รับกริยา คือ เหล้ากับเบียร์ ส่วนนามที่ทำกริยา คือ สมชาย

และวิโรจน์ ตามลำดับ

การละกริยาจะเกิดได้เฉพาะในประโยคสัมพันธ์ลักษณะที่หนึ่งเท่านั้น และจะเกิดในประโยคสัมพันธ์ ซึ่งประโยคแรกมีความหมายบอกเล่า ส่วนประโยคหลังมีความหมายปฏิเสธ โดยจะละหน่วยกริยาหลัง ดังตัวอย่างในตารางที่ 3 หน้า 60 ข้อ (48) ก.

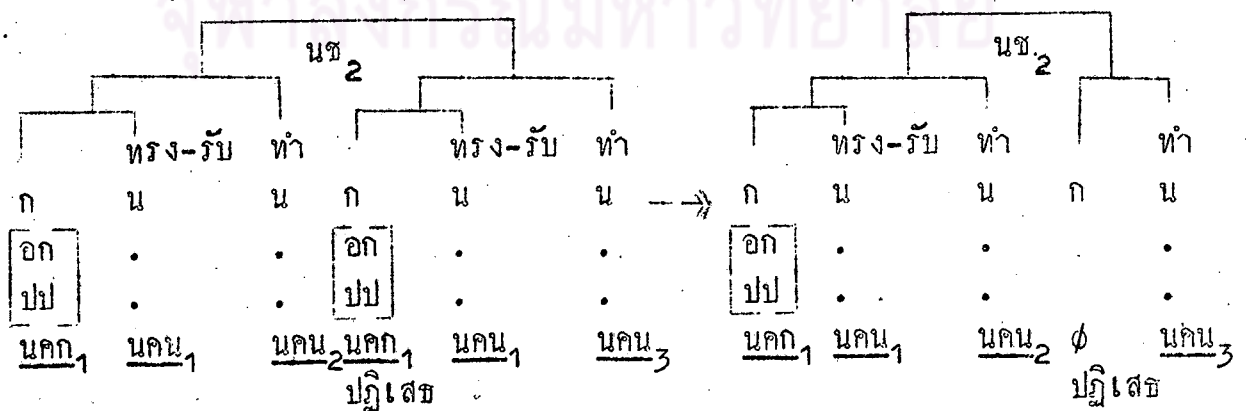
เกณฑ์การละกริยาทั้ง 2 ข้อนี้ จะเขียนเป็นรูปแบบได้ดังต่อไปนี้

(กก 4 - 5)



(กก 4 - 5) หมายความว่า ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงความตรงกันข้าม ซึ่งประโยคแรกมีความหมายบอกเล่า ส่วนประโยคหลังมีความหมายปฏิเสธ และมีหน่วยเชื่อมความตรงกันข้าม (นช₂) โดยมีกริยาแสดงสภาพ หรือกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงหรือกริยาแสดงอาการที่มีหน่วยความหมายเดียวกัน อาจจะละหน่วยกริยาหลังได้

(กก 4 - 6)



(กก 4 - ๕) หมายความว่า ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงความตรงกันข้าม ซึ่งประโยคแรกมีความหมายบอกเล่า ส่วนประโยคหลังมีเนื้อความปฏิเสธ และมีหน่วยเชื่อมความตรงกันข้าม โดยมีกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงที่มีหน่วยความหมายเดียวกัน และมีนามที่ตรง-รับกริยาหน่วยเดียวกัน แต่นามที่ทำกริยาต่างกัน อาจละหน่วยกริยาหลังได้

มีข้อสังเกตคือ การละกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงนี้ในลักษณะนี้ จะละนามที่ตรง-รับกริยาไปพร้อมกันด้วย รายละเอียดจะกล่าวถึงต่อไปในบทที่ 6

การไม่ละกริยา

การไม่ละกริยา จะมีอยู่ 2 ข้อ คือ

ก. ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงความตรงกันข้าม ซึ่งประโยคแรกมีความหมายบอกเล่า ส่วนประโยคหลังมีความหมายปฏิเสธและมี แต่ เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย ซึ่งมีกริยาในประโยคเป็นกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงที่มีนามที่เป็นผู้ตรง-รับกริยาต่างกัน แต่มีนามที่เป็นผู้ทำกริยาหน่วยเดียวกัน เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 3 หน้า 60 ข้อ (50) ก. จะไม่เกิดการละกริยา

ข. ประโยคสัมพันธ์ซึ่งประโยคแรกมีความหมายปฏิเสธ ส่วนประโยคหลังมีความหมายบอกเล่าและมี แต่ เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมายเช่นตัวอย่างในตารางที่ 3 หน้า 60 ข้อ (43) ก. (45) ก. (47) ก. (49) ก. และ (51) ก. จะไม่เกิดการละกริยา เหตุที่ไม่เกิดการละกริยาอาจเป็นเพราะถ้าละกริยาแล้วไม่อาจจะสื่อความใหญ่ฟังเข้าใจแจ่มแจ้งได้ และฟังดูเหมือนเป็นประโยคที่ขาดข้อความไป เช่น

- (52) * นุ่นไม่คือแต่หนอย
- (53) * กางเก่งไม่ย่นแต่เสื่อ
- (54) * แฉวไม่วิ่งแต่เก็บม
- (55) * สันติไม่สุขบุตรแต่วิชัย

ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงความตรงกันข้ามนี้ บางครั้งผู้พูดอาจจะเลือกกริยาอื่นมาแทนที่กริยาหลังในประโยคสัมพันธ์ก็ได้ เช่น

- (56) บิดชู้เกียจ แต่น้อยไม่เป็น
 (57) เสื้อไม่เย็น แต่กางเกงเป็น
 (58) สันติไม่สู้บุญศรี แต่วิชัยเอา

ข้อ (56) และ (57) เป็น แทนที่ ชู้เกียจ และ เย็น ตามลำดับ ส่วนข้อ (58) เอา แทนที่ สู้

การแทนที่กริยาในประโยคสัมพันธ์กว่ากริยาอื่น เป็นเรื่องที่น่าศึกษาค้นคว้าต่อไป เพื่อให้ประจักษ์ถึงปรากฏการณ์บางอย่างของภาษา

ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงความตรงกันข้าม อาจจะมีกริยาที่ระบุอรรถลักษณะในบริบทของกริยารวมอยู่ด้วย

ตารางที่ 4 ตัวอย่างประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงความตรงกันข้าม ซึ่งระบุอรรถลักษณะในบริบทของกริยาไว้ด้วย

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
<u>กริยาแสดงสภาพ</u>	
(59) ก. ปลา <u>ท่า</u> จะ <u>สด</u> แต่ <u>กุ้ง</u> ท่าจะ <u>ไม่</u> สด	ข. ปลา <u>ท่า</u> จะ <u>สด</u> แต่ <u>กุ้ง</u> ท่าจะ <u>ไม่</u>
(60) ก. <u>ช้อน</u> ท่าจะ <u>ไม่</u> สกปรกแต่ <u>จาน</u> ท่าจะ <u>สกปรก</u>	ข. -
<u>กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง</u>	
(61) ก. <u>ชั้น</u> เคย <u>บุบ</u> แต่ <u>กระป๋อง</u> <u>ไม่</u> เคย <u>บุบ</u>	ข. <u>ชั้น</u> เคย <u>บุบ</u> แต่ <u>กระป๋อง</u> <u>ไม่</u> เคย
(62) ก. <u>เสื้อ</u> <u>ไม่</u> เคย <u>เปื้อน</u> แต่ <u>กางเกง</u> เคย <u>เปื้อน</u>	ข. <u>เสื้อ</u> <u>ไม่</u> เคย <u>เปื้อน</u> แต่ <u>กางเกง</u> เคย

การละกริยาในประโยคสัมพันธ์ ใน 4.2.1 และ 4.2.2 คือ ถ้าเป็นกริยาแสดงสภาพ
กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง และกริยาแสดงอาการ จะละหน่วยกริยาหลังไค์ เช่นตัวอย่าง
ในตารางที่ 4 หน้า 64 ข้อ (59) ข. (61) ข. (63) ข. (63) ค. และ (65) ข.
ข้อ (63) ค. นั้น นอกจากจะละหน่วยกริยาแล้ว ยังอาจจะละอรรถลักษณะในปริบทที่ระบุ
มาพร้อมกับกริยาในประโยคไค์ด้วย ความต่างกันของข้อ (63) ข. และ (63) ค. อยู่ที่
การจะมุ่งย่ออรรถลักษณะในปริบทนั้นหรือไม่ การไม่ละอรรถลักษณะในปริบทจะแสดงถึงการ
ให้ความสำคัญแก่อรรถลักษณะในปริบทนั้น ถ้าเป็นกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงจะมีก
จะ 2 ลักษณะคือ ลักษณะที่หนึ่ง ละหน่วยกริยาหลังไค์ถ้าในประโยคสัมพันธ์มีนามที่ทรง-รับ
กริยาหน่วยเดียวกัน แต่มีนามที่ทำกริยาต่างกัน เช่นตัวอย่างในตารางที่ 4 หน้า 65 ข้อ
(66) ข. ส่วนลักษณะที่สองซึ่งประโยคสัมพันธ์มีหน่วยนามที่ทรง-รับกริยาต่างกัน แต่มีนาม
ที่ทำกริยาต่างกัน จะไม่เกิดการละกริยา เช่นตัวอย่างในตารางที่ 4 หน้า 65 ข้อ (67)

2. ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะที่มีเนื้อความตรงกันข้าม ซึ่งประโยคแรกมีความ
หมายปฏิเสธ ส่วนประโยคหลังมีความหมายบอกเล่า จะมีเกณฑ์การละกริยา 2 ข้อ
คือ

ก. ถ้ากริยาในประโยคสัมพันธ์เป็นกริยา 3 ชนิดแรก คือกริยาแสดง
สภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง และกริยาแสดงอาการ ที่มีอรรถลักษณะในปริบทเป็น
อรรถลักษณะในปริบทซึ่งอาจจะมีความปฏิเสธขยายได้ จะละหน่วยกริยาหลังไค์ เช่นตัวอย่าง
ในตารางที่ 4 หน้า 64 ข้อ (62) ข. แต่ถากริยา 3 ชนิดนี้มีอรรถลักษณะในปริบทเป็น
อรรถลักษณะในปริบทซึ่งไม่อาจจะมีความปฏิเสธขยายได้จะไม่เกิดการละกริยา เช่นตัวอย่าง
ในตารางที่ 4 หน้า 64 และ 65 ข้อ (60) ข. และ (64) ค. ตามลำดับ

ข. ถ้ากริยาในประโยคสัมพันธ์ เป็นกริยาที่แสดงทั้งอาการและการเปลี่ยน
แปลง ซึ่งมีนามที่ทรง-รับกริยาหน่วยเดียวกัน แต่มีนามที่ทำกริยาต่างกัน และกริยานั้นมี
อรรถลักษณะในปริบทเป็นอรรถลักษณะในปริบท ซึ่งอาจจะมีความปฏิเสธขยายได้
จะละหน่วยกริยาหลังไค์ เช่นตัวอย่างในตารางที่ 4 หน้า 65 ข้อ (65) ข.
แต่ถ้าในประโยคสัมพันธ์มีนามที่ทรง-รับกริยาต่างกัน แต่มีนามที่ทำกริยาหน่วยเดียวกัน
จะไม่เกิดการละกริยา เช่นตัวอย่างในตารางที่ 4 หน้า 65 ข้อ (68)

การจะละกริยาหรือไม่ละกริยาในประโยคสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ ไม่ได้ทำให้ความหมายรวม ๆ ของประโยคสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไป แต่จะแตกต่างกันในเรื่องการให้ความสำคัญแก่กริยา ถ้าผู้พูดให้ความสำคัญแก่กริยา ก็จะไม่ละกริยา แต่ถ้าคิดว่ากริยานั้นเป็นสิ่งที่กล่าวแล้ว และไม่มี ความสำคัญที่จะต้องกล่าวถึงอีก ก็อาจจะละกริยาไปได้

เกณฑ์การละกริยา 3 ชนิดแรก คือกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง และกริยาแสดงอาการ จะเป็นอย่างเดียวกัน ส่วนเกณฑ์การละกริยาชนิดที่ 4 คือกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงจะแตกต่างกันออกไป


4.3 การละกริยาในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการ เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง¹

ในข้อ 4.1 และ ข้อ 4.2 ผู้วิจัยได้กล่าวถึงการละกริยาในประโยคสัมพันธ์ 2 ลักษณะ คือ ในลักษณะการคล้อยตามกัน และในลักษณะการแสดงความตรงกันข้าม ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึง เกณฑ์การละกริยาในประโยคสัมพันธ์ ในลักษณะการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ดูคำอธิบายเรื่องประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ในบทที่ 3 หน้า 43.

ตารางที่ 5 ตัวอย่างประโยคสัมพันธ์ ซึ่งมีกริยาสัมพันธ์กันในลักษณะการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
	
<u>กริยาแสดงสภาพ</u>	
(69) ก. แดงโงหรือไม้กั้นคโง	ข. แดงโงหรือไม้กั้นค
	ค. แดงหรือไม้กั้นคโง
(70) ก. ไม่นอยบักที่หนอยนั้นแหละบ่า	ข. ไม่นอยบักที่หนอยนั้นแหละ
	ค. ไม่นอยกัที่หนอยบ่า
(71) ก. พินดาคหรือนองฉลาคก็ไมรู	ข. พินดาคหรือนองก็ไมรู
	ค. พีหรือนองฉลาค
<u>กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง</u>	
(72) ก. ร้วพั้งหรือไม้กัรตพั้ง	ข. ร้วพั้งหรือไม้กัรต
	ค. ร้วหรือไม้กัรตพั้ง
(73) ก. ไมจานแตกก็แกวแตก	ข. ไมจานแตกก็แกว
	ค. ไมจานกัแกวแตก
(74) ก. หมอบุบหรือชันบुकก็ไมรู	ข. หมอบุบหรือชันก็ไมรู
	ค. หมอหรือชันบुकก็ไมรู
<u>กริยาแสดงอาการ</u>	
(75) ก. เล็กหัวเราะหรือไม้กัป้อมหัวเราะ	ข. เล็กหัวเราะหรือไม้กัป้อม
	ค. เล็กหรือไม้กัป้อมหัวเราะ
(76) ก. ไมอुकวิงก็คุกวิง	ข. ไมอुकวิงก็คุก
	ค. ไมอुकก็คุกวิง
(77) ก. จิมกระโคคหรือเล็กกระโคคก็ไค	ข. จิมกระโคคหรือเล็กก็ไค
	ค. จิมหรือเล็กกระโคคก็ไค

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
<u>กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง</u>	
(78) ก. ^๗ ตุ๊ก ^๗ กิน ^๗ พุทราหรือไม้ ^๗ กุ่ม ^๗ กิน ^๗ พุทรา	ข. ^๗ ตุ๊ก ^๗ กิน ^๗ พุทราหรือไม้ ^๗ กุ่ม ^๗ ค. ^๗ ตุ๊ก ^๗ หรือไม้ ^๗ กุ่ม ^๗ กิน ^๗ พุทรา
(79) ก. ไม้ ^๗ ตอย ^๗ ตัด ^๗ กระ ^๗ คา ^๗ ษ ^๗ ก็ ^๗ ตอม ^๗ คั ^๗ ค	ข. ไม้ ^๗ ตอย ^๗ ตัด ^๗ กระ ^๗ คา ^๗ ษ ^๗ ก็ ^๗ ตอม ^๗ ค. ไม้ ^๗ ตอย ^๗ ก็ ^๗ ตอม ^๗ คั ^๗ ค ^๗ กระ ^๗ คา ^๗ ษ
(80) ก. พร ^๗ บ ^๗ ค ^๗ ย ^๗ าหรือเพ็ญ ^๗ บ ^๗ ค ^๗ ย ^๗ า ^๗ ก็ ^๗ ไ ^๗ ค	ข. พร ^๗ บ ^๗ ค ^๗ ย ^๗ าหรือเพ็ญ ^๗ ก็ ^๗ ไ ^๗ ค ค. พร ^๗ หรือเพ็ญ ^๗ บ ^๗ ค ^๗ ย ^๗ า ^๗ ก็ ^๗ ไ ^๗ ค
(81) ก. ^๗ คิ ^๗ ว ^๗ ก ^๗ ิน ^๗ พุท ^๗ ราหรือไม้ ^๗ คิ ^๗ ว ^๗ ก ^๗ ิ ^๗ น ^๗ เ ^๗ ง ^๗ า	ข. ^๗ คิ ^๗ ว ^๗ ก ^๗ ิน ^๗ พุท ^๗ ราหรือไม้ ^๗ เ ^๗ ง ^๗ า
(82) ก. ไม้ ^๗ แ ^๗ ว ^๗ ต ^๗ ค ^๗ ค ^๗ กระ ^๗ คา ^๗ ษ ^๗ ก็ ^๗ แ ^๗ ว ^๗ ต ^๗ ค ^๗ ค ^๗ เ ^๗ า	ข. -
(83) ก. แ ^๗ ป ^๗ ว ^๗ ไม้ ^๗ ก ^๗ ิน ^๗ พุท ^๗ ราแ ^๗ ป ^๗ ว ^๗ ก็ ^๗ ก ^๗ ิ ^๗ น ^๗ เ ^๗ ง ^๗ า	ข. แ ^๗ ป ^๗ ว ^๗ ไม้ ^๗ ก ^๗ ิน ^๗ พุท ^๗ รา ^๗ ก็ ^๗ เ ^๗ ง ^๗ า
(84) ก. พอ ^๗ สุ ^๗ บ ^๗ น ^๗ ุ ^๗ ห ^๗ รหรือพอ ^๗ สุ ^๗ บ ^๗ ช ^๗ ิ ^๗ กา ^๗ ร ^๗ ก็ ^๗ ไ ^๗ ค	ข. พอ ^๗ สุ ^๗ บ ^๗ น ^๗ ุ ^๗ ห ^๗ รหรือช ^๗ ิ ^๗ กา ^๗ ร ^๗ ก็ ^๗ ไ ^๗ ค

ประโยค (69) - (71) กริยาแสดงสภาพ คือ โง่ บ้า และ ฉลาด ส่วน
 ประโยค (72) - (74) กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง คือ พัง แตก และ บวม ประโยค
 (75) - (77) กริยาแสดงอาการคือ หัวเราะ วิ่ง และ กระโดด และประโยค (78) -
 (84) กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง คือ กิน ตัด บด กิน ตัด กิน และสูบตามลำดับ

เกณฑ์การละกริยา

การละกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง และกริยาแสดงอาการ
 จะเป็นอย่างเดียวกัน ส่วนการละกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง จะแตกต่างกัน
 ออกไป

4.3.1 การละกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงอาการ และกริยาแสดง
 การเปลี่ยนแปลง

ในประโยคที่มีกริยา 3 ชนิด คือกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง และกริยาแสดงอาการ ผู้วิจัยพบว่าในภาษาไทยจะมี เกณฑ์การละกริยารวม 2 ข้อ คือ

ก. ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมี หรือ หรือไม่...ก็ หรือ หรือ เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย จะละกริยาหลังได้ เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 4 หน้า 68 ข้อ (69) ข. (70) ข. (71) ข. (72) ข. (73) ข. (74) ข. (75) ข. (76) ข. และ (77) ข.

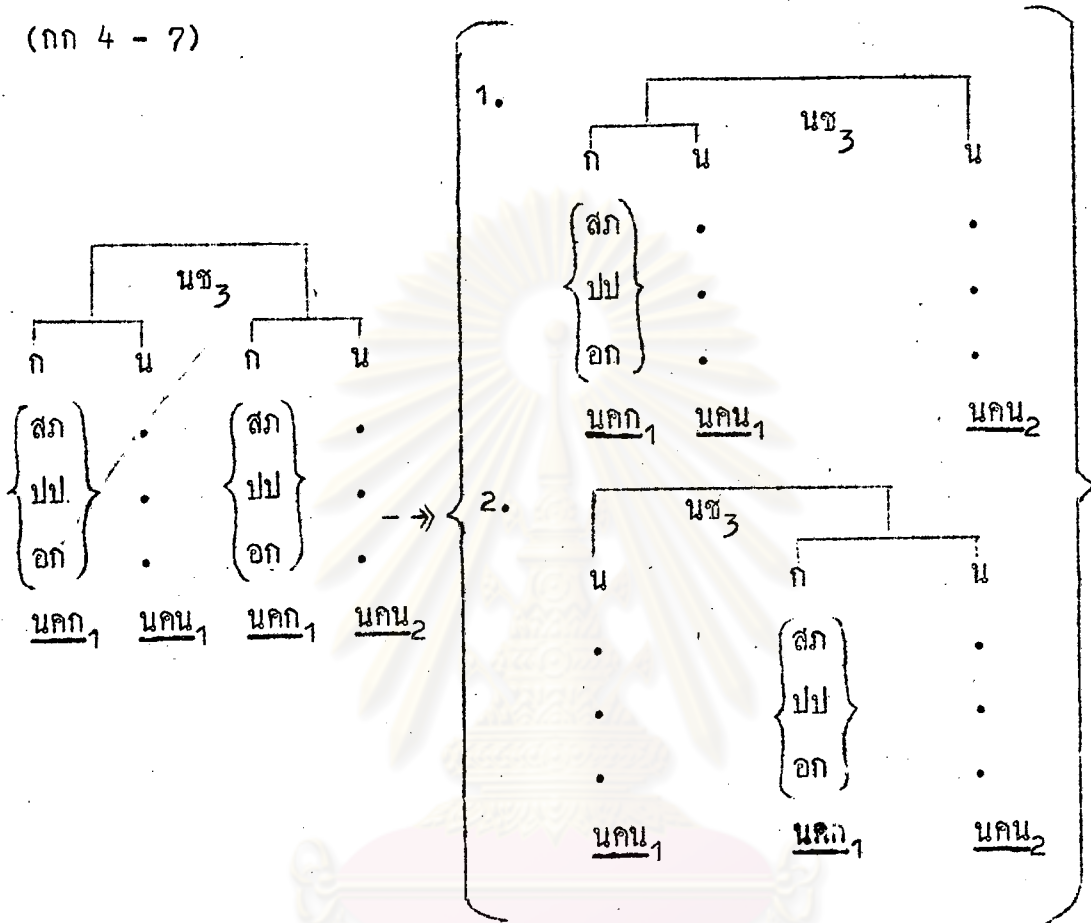
ข. ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมี หรือ หรือไม่...ก็ หรือ หรือ เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย จะละกริยาแรกได้ เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 4 หน้า 68 ข้อ (69) ค. (70) ค. (71) ค. (72) ค. (73) ค. (74) ค. (75) ค. (76) ค. และ (77) ค.

การละกริยาหลังหรือกริยาแรก ไม่ได้ทำให้ความหมายของประโยคสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไป แต่จะแตกต่างกันในเรื่องการลงน้ำหนักความ คือ ถ้าละกริยาหลัง น้ำหนักของความจะอยู่ที่นามที่ตรง-รับกริยา หรือนามที่ทำกริยาซึ่งผู้พูดกล่าวถึงก่อนในประโยคสัมพันธ์แต่ละข้อ เช่น ตัวอย่างข้อ (72) ข. น้ำหนักความจะอยู่ที่นามที่ตรง-รับกริยา คือ ริ้ว และตัวอย่างข้อ (76) ข. น้ำหนักความจะอยู่ที่นามที่ทำกริยา คือ อุตุ ถ้าละกริยาแรกน้ำหนักความจะอยู่ที่นามที่ตรง-รับกริยาหรือนามที่ทำกริยา ซึ่งผู้พูดกล่าวถึงพร้อมกันแต่ละคู่ ในประโยคสัมพันธ์แต่ละข้อ เช่นตัวอย่างข้อ (69) ค. น้ำหนักความจะอยู่ที่นามที่ตรง-รับกริยา คือ แกง และ นึ่ง และตัวอย่างข้อ (77) ค. น้ำหนักความจะอยู่ที่นามที่ทำกริยา คือ จุ่ม และ เล็ก

นอกจากนี้ ความแตกต่างระหว่างข้อ ข. และ ข้อ ค. ของประโยคสัมพันธ์แต่ละข้อ จะอยู่ที่ความสละสลวยของภาษา คือ ข้อ ค. จะเป็นภาษาที่สละสลวยกว่า ข้อ ข.

เกณฑ์การละกริยาทั้ง 2 ข้อนี้ จะเขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

(กก 4 - 7)



(กก 4 - 7) หมายความว่า ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีหน่วยเชื่อมความให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง (นช₃) และมีกริยาแสดงสภาพหรือกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง หรือกริยาแสดงอาการ ที่มีหน่วยความหมายเดียวกัน อาจจะละกริยาได้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง ละกริยาหลัง และลักษณะที่สอง ละกริยาแรก

4.3.2 เกณฑ์การจะกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง

กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง จะมีนามมาสัมพันธ์ด้วย 2 หน่วย จึงทำให้มีการจะกริยา 2 ลักษณะ

ก. ลักษณะที่หนึ่ง ประโยคสัมพันธ์มีนามที่ตรง-รับกริยาหน่วยเดียวกัน แต่มีนามที่ทำกริยาต่างกัน เช่นตัวอย่างในตารางที่ 5 หน้า 68 ข้อ (78) ก. (79) ก. และ (80) ก. นามที่ตรง-รับกริยา คือ พทรา กระคาษ และ ยา ส่วนนามที่ทำกริยา คือ ศ หรือ ตม ตอยหรือตอย และ พรหรือเพ็ญ ตามลำดับ

ข. ลักษณะที่สอง ประโยคสัมพันธ์มีนามที่ตรง-รับกริยาต่างกัน แต่มีนามที่ทำกริยาหน่วยเดียวกัน เช่นตัวอย่างในตารางที่ 5 หน้า 68 ข้อ (81) ก. (82) ก. (83) ก. และ (84) ก. นามที่ตรง-รับกริยา คือ พทรา หรือ เงาะ กระคาษหรือมา พทราหรือเงาะ และบหฺรหรือสิกร ส่วนนามที่ทำกริยา คือ ทิว แอม แปว และพอ ตามลำดับ

การจะกริยาลักษณะที่หนึ่งจะเป็นเช่นเดียวกับการจะกริยาในประโยคสัมพันธ์ข้อ

4.3.1 นั่นคืออาจจะจะกริยาหลังหรือกริยาแรกก็ได้

การจะกริยาหลัง เช่นตัวอย่างในตารางที่ 5 หน้า 68 ข้อ (78) ข. (79) ข. และ (80) ข.

การจะกริยาแรก เช่นตัวอย่างในตารางที่ 5 หน้า 68 ข้อ (78) ค. (79) ค. และ (80) ค.

เท่าที่สังเกต ผู้วิจัยพบว่าโดยทั่วไปผู้พูดจะนิยมจะกริยาแรกมากกว่าจะกริยาหลัง นั่นคือจะนิยมใช้ประโยค (78) ค. (79) ค. และ (80) ค. มากกว่าประโยค (78) ข. (79) ข. และ (80) ข. ส่วนประโยค (78) ข. (79) ข. และ (80) ข. จะนิยมใช้โดยไม่จะกริยา เช่น นิยมใช้ว่า "ไม่ตอยตัดกระคาษก็ตอมตัด" มากกว่า "ไม่ตอยตัดกระคาษก็ตอม"

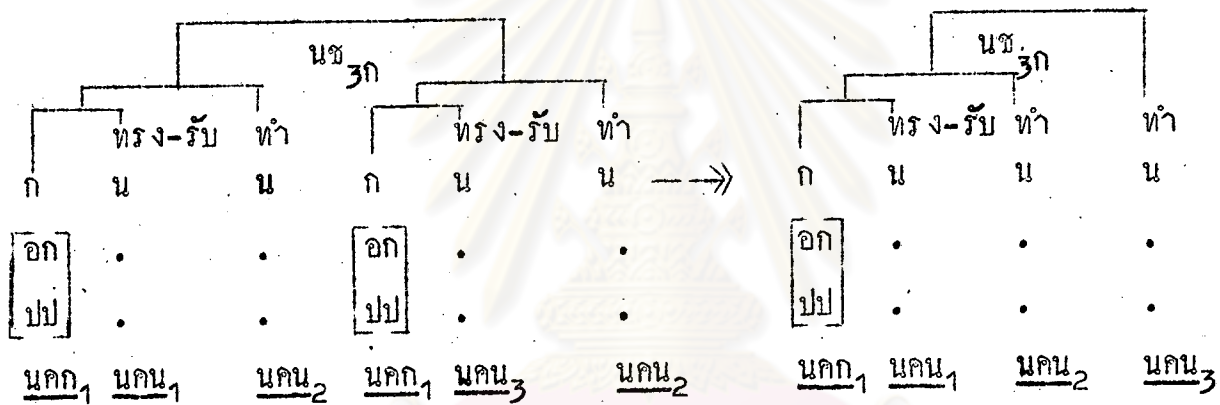
การละกริยาลักษณะที่สอง

ลักษณะนี้จะมี 2 ข้อ คือ

1) ในลักษณะที่ประโยคสัมพันธ์นี้มีเนื้อความให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอาจจะมี หรือ...ก็ หรือ หรือ เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย จะละกริยาหลังได้ เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 5 หน้า 69 ข้อ (81) ข. และ (84) ข.

เกณฑ์การละกริยาข้อนี้ จะเขียนเป็นรูปแบบไคดังนี้

(กก 4 - 8)



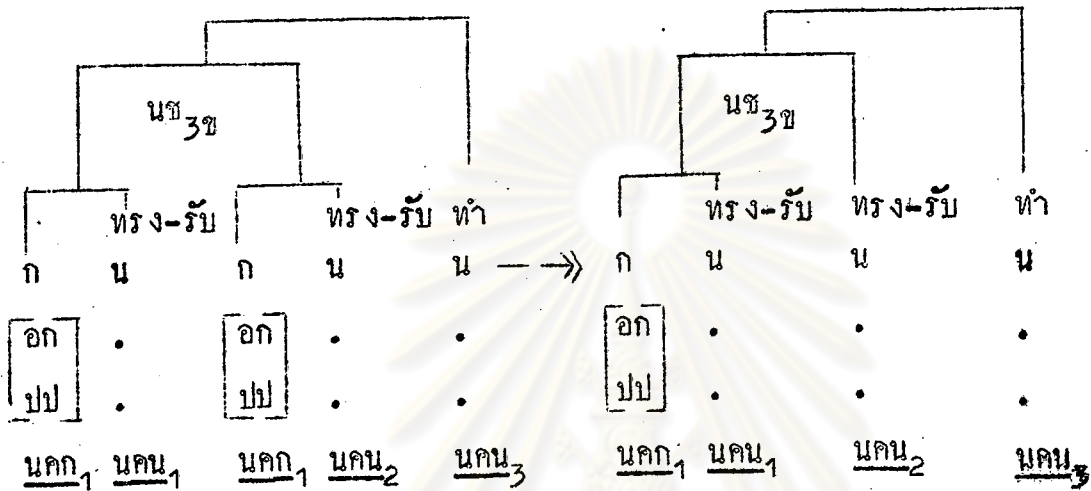
(กก 4- 8) หมายความว่าประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีหน่วยเชื่อมความให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งใดแทนหน่วยเชื่อม หรือ...ก็ หรือ หรือ (นช. 3ก) และมีกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงที่มีหน่วยความหมายเดียวกัน ซึ่งมีนามที่ทรวง-รับกริยาต่างกัน แต่มีนามที่ทำกริยาหน่วยเดียวกัน อาจจะละกริยาหลังได้

มีข้อสังเกตคือ เมื่อละกริยาหลังแล้ว จะละนามที่ทรวง-รับกริยาไปพร้อมกันด้วย

2) ในลักษณะที่ประโยคสัมพันธ์นี้มีเนื้อความให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอาจจะมี ไม่...ก็ เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย จะละกริยาหลังได้ ถ้าประโยคสัมพันธ์นี้มีเนื้อความให้เลือกเฉพาะนามที่ทรวง-รับกริยาเท่านั้น เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 5 หน้า 69 ข้อ (83) ข.

เกณฑ์การละกริยาข้อนี้ จะเขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

(กก 4 - 9)



(กก 4 - 9) หมายความว่า ประโยคสัมพันธ์ซึ่งมีเนื้อความให้เลือกเฉพาะนามที่ทรง-รับกริยา ซึ่งมีหน่วยเชื่อมความให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งได้แก่หน่วยเชื่อม ไม่...ก็ (นช_{3ช}) และมีกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงที่มีหน่วยความหมายเดียวกัน และมีนามที่ทำกริยาหน่วยเดียวกัน อาจจะละกริยาหลังได้

ถ้าประโยคสัมพันธ์นี้มีเนื้อความให้เลือกประโยคใดประโยคหนึ่งทั้งประโยคในประโยคสัมพันธ์นั้นจะไม่เกิดการละกริยา เช่นตัวอย่างในตารางที่ 5 หน้า 69 ข้อ (82) ข.

กริยาในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจจะมื่อรรถลักษณะในบริบทของกริยา บางอรรถลักษณะอยู่ควย

ประโยค	ประโยคที่ละกริยาแล้ว
<u>กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง</u>	
(91) ก. ^๓ ตุกำลังชุกดินหรือไม้กึ่งกำลังชุกดิน	ข. ^๓ ตุกำลังชุกดินหรือไม้กึ่ง ค. ^๓ ตุหรือไม้กึ่งกำลังชุกดิน
(92) ก. ^๓ ไม้ตอยอยากกินฝอยทองก็ ^๓ ตัวอยากกินฝอยทอง	ข. ^๓ ไม้ตอยอยากกินฝอยทองก็ ^๓ ตัว ค. ^๓ ไม้ตอยก็ ^๓ ตัวอยากกินฝอยทอง ง. ^๓ ไม้ตอยอยากกินฝอยทองก็ ^๓ ตัวอยาก
(93) ก. ^๓ ตัวคงกินพุทราหรือไม้ก็ ^๓ ตัวคงกินเงาะ	ข. ^๓ ตัวคงกินพุทราหรือไม้ก็ ^๓ เงาะ
(94) ก. ^๓ วินัยอยากสูบบุหรี่หรือวินัยอยากสูบบุหรี่แล้วละ	ข. ^๓ วินัยอยากสูบบุหรี่หรือ ^๓ ซิการ์แล้วละ

กริยาในประโยคสัมพันธ์ข้อ (85) และ (93) มีอรรถลักษณะในบริบทที่บ่งการคาดคะเนคือ คง ประโยค (86) และ (88) บ่งการเกิดขึ้นแล้วอย่างน้อยก็ครั้งหนึ่ง คือ เคย ประโยค (87) บ่งการยังไม่เกิดขึ้น คือ จะ ประโยค (89) และ (91) บ่งการกำลังดำเนินอยู่คือ กำลัง ประโยค (90) บ่งการบังคับ คือ ต้อง และประโยค (92) และ (94) บ่งความปรารถนา คือ อยาก

การละกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง และกริยาแสดงอาการจะเป็นอย่างเดียวกัน ส่วนการละกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงจะแตกต่างกันออกไป

ก. การละกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง และกริยาแสดงอาการ

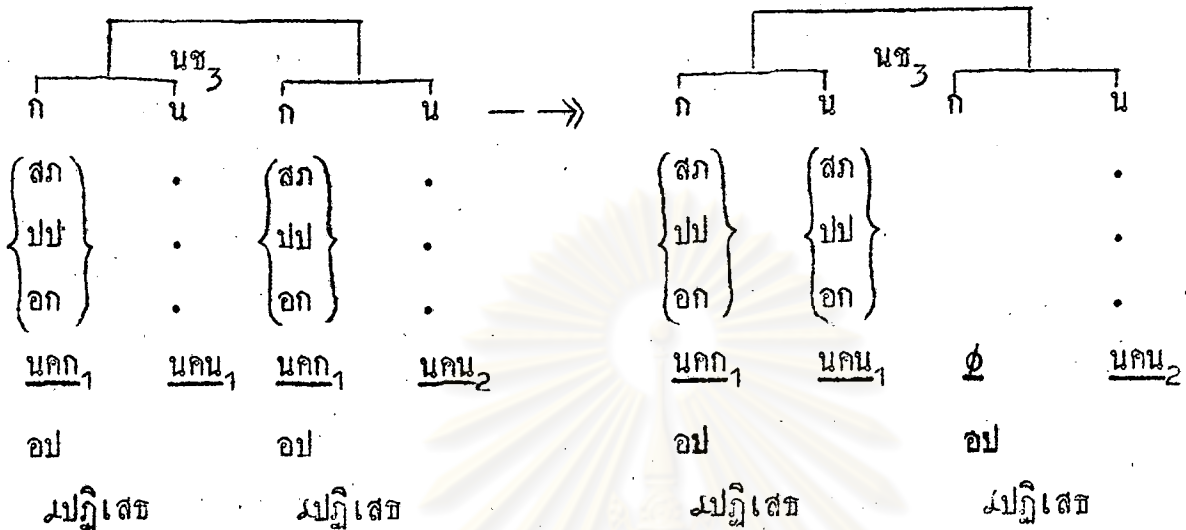
อาจกล่าวได้ว่า ในภาษาไทยจะมีการละกริยาทั้ง 3 ชนิดนี้ รวม 3 ข้อ การละกริยา 2 ข้อแรกจะมีรูปแบบเกี่ยวกับการละกริยาข้อ 4.3.1 ที่ใ้กล่าวมาแล้ว นั่นคือ อาจละกริยาหลังหรือกริยาแรกได้ ส่วนการละกริยาอีกข้อหนึ่งนั้นจะแตกต่างออกไป

เกณฑ์การละกริยาทั้ง 3 ข้อนี้ได้แก่

1. ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมี หรือไม่ก็ ไม่...ก็ หรือ หรือ เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย และกริยาในประโยคระบอบรรดลักษณะในบริบทของกริยาไวคย จะละกริยาหลังได้ เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 6 หน้า 75 ข้อ (85) ข. (86) ข. (87) ข. (88) ข. (89) ข. และ (90) ข.
2. ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมี หรือไม่ก็ ไม่...ก็ หรือ หรือ เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย และกริยาในประโยคระบอบรรดลักษณะในบริบทของกริยาไวคย จะละกริยาแรกได้ เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 6 หน้า 75 ข้อ (85) ค. (86) ค. (87) ค. (88) ค. (89) ค. และ (90) ค.
3. ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะที่มีเนื้อความให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจจะมี หรือไม่ก็ ไม่...ก็ หรือ หรือ เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย และมีกริยาซึ่งระบอบรรดลักษณะในบริบทที่เป็นอรรถลักษณะซึ่งอาจจะมี ความปฏิเสธขยายได้ จะละหน่วยกริยาหลังได้ เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 6 หน้า 75 ข้อ (86) ง. ข้อ (88) ง. และ ข้อ (90) ง.

เกณฑ์การละกริยาข้อนี้ จะเขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

(กท 4 - 10)



(กท 4 - 10) หมายความว่า ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะที่มีเนื้อความให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีกริยาแสดงสภาพหรือกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง หรือกริยาแสดงอาการที่มีหน่วยความหมายเดียวกัน และเป็นกริยาซึ่งระบุอรรถลักษณะในบริบทที่เป็นอรรถลักษณะซึ่งอรรถจะมีคามปฏิเสธขยายได้ อาจจะละหน่วยกริยาหลัง โดยคงไว้แต่เพียงอรรถลักษณะในบริบทของกริยาได้

แต่ถ้าประโยคสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวนี้ มีกริยาซึ่งระบุอรรถลักษณะในบริบทที่เป็นอรรถลักษณะซึ่งไม่อาจมีความปฏิเสธขยายได้ จะไม่เกิดการละหน่วยกริยาหลัง เช่น

- (95) * แดงคองโงหรือไมก็นึคคอง
- (96) * ร้วจะพังหรือไมก็รถจะ
- (97) * เล็กกำดั่งกระโคคหรือไมก็ป้อมกำดั่ง

ข. การละกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง

กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง จะมีนามมาสัมพันธ์ควย 2 หน่วย จึง

ทำให้มีการละกริยา 2 ลักษณะ

ก) ลักษณะที่หนึ่ง ประโยคสัมพันธ์มีนามที่ตรง-รับกริยาหน่วยเดียวกัน แต่มีนามที่หน้ากริยาต่างกัน เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 6 หน้า 76

ขอ (91) ก. และ (92) ก.

ข) ลักษณะที่สอง ประโยคสัมพันธนามที่ตรง-รับกริยา
ต่างกัน แต่มีนามที่ทำกริยาหน่วยเดียวกัน เช่นตัวอย่างในตารางที่ 6 หน้า 76

ขอ (93) ก. และ (94) ก.

การละกริยาลักษณะที่หนึ่ง

ลักษณะนี้มีรูปแบบเกี่ยวกับการละกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการ
เปลี่ยนแปลง และกริยาแสดงอาการ ดังที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น นั่นคือ จะมีการ
ละโค 3 ขอ โคแก

1) ละกริยาหลัง เช่นตัวอย่างในตารางที่ 6 หน้า 76 ขอ (91)
ข. และ (92) ข.

2) ละกริยาแรก เช่นตัวอย่างในตารางที่ 6 หน้า 76 ขอ (91)
ค. และ (92) ค.

3) ละหน่วยกริยาหลัง ถ้ากริยานั้นมีอรรถลักษณะในปริบทที่เป็น
อรรถลักษณะซึ่งอาจจะมีผลขยายได้ เช่นตัวอย่างในตารางที่ 6 หน้า 76
ขอ (92) ง.

แต่ถ้ากริยานั้นมีอรรถลักษณะในปริบทที่เป็นอรรถลักษณะ ซึ่งไม่อาจจะมี
ผลขยายได้ จะไม่เกิดการละหน่วยกริยาหลัง เช่น

(95) * ตุกำลังชุกคินหรือไมกัณคกำลัง

การละกริยาลักษณะที่สอง

ลักษณะนี้มีเพียงขอเดียว คือละโคแต่เพียงกริยาหลังเท่านั้น เช่นตัวอย่าง
ในตารางที่ 6 หน้า 76 ขอ (93) ข. และ (94) ข.

อาจกล่าวได้ว่า การละกริยาในประโยคสัมพันธในลักษณะการเลือก
เอาอย่างใดอย่างหนึ่งจะเกิดโคถ้ากริยาในประโยคสัมพันธนั้นเป็นสิ่งที่กล่าวแล้ว
และเป็นกริยาที่มีหน่วยความหมายเดียวกัน การละกริยาอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่

เกิดก็ได้ เมื่อใดที่ไม่ละกริยา การลงน้ำหนักความมักจะมีที่กริยา แต่เมื่อเกิด
การละกริยา การลงน้ำหนักความจะเปลี่ยนไป เช่นอาจจะไปเน้นที่นามดังนี้

(96) ไม่น้อยบ้างที่น้อยมา

(97) ไม่น้อยก็หน่อยมา

ในประโยค (96) ไม่เกิดการละกริยา น้ำหนักความจะเน้นที่กริยา
แต่เมื่อเกิดการละกริยาเช่นในประโยค (97) น้ำหนักความจะเปลี่ยนไปเป็นเน้น
ที่นาม

4.4 การละกริยาในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเปรียบเทียบ¹

การละกริยานอกจากจะเกิดได้ในประโยคสัมพันธ์ 3 ลักษณะ คือ
ลักษณะการ คลอຍตามกัน ลักษณะการ แสดงความตรงกันข้าม และลักษณะการ เลือก
เอาอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ยังอาจจะเกิดในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการ เปรียบ
เทียบกันใดควย

ตารางที่ 7 ตัวอย่างประโยคสัมพันธ์ ซึ่งมีกริยาสัมพันธ์กันในลักษณะการ เปรียบเทียบ

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
<u>กริยาแสดงสภาพ</u> (98) ก. แคงสูงมากกว่าตอยสูง	ข. แคงสูงกว่า ² ตอย
<u>กริยาแสดงการ เปลี่ยนแปลง</u> (99) ก. เสื่อเป็ยกพอกะกางเกง เป็ยก	ข. เสื่อเป็ยกพอกะกางเกง

¹ดูคำอธิบายเรื่องประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการ เปรียบเทียบกัน ใน
บทที่ 3 หน้า 43.

²หน่วยเชื่อม มากกว่า ในประโยคสัมพันธ์ที่มีกริยาแสดงสภาพ ใน
ภาษาพูดจะนิยมใช้ว่า กว่า

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
<u>กริยาแสดงอาการ</u>	
(100) ก. <u>คุมขังเหมือนต้อยขัง</u>	ข. <u>คุมขังเหมือนต้อย</u>
<u>กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง</u>	
(101) ก. <u>นิกกินข้าวเท่ากะนอยกินข้าว</u>	ข. <u>นิกกินข้าวเท่ากะนอย</u>
(102) ก. <u>ตุ๊กกินทองหยอกคนอยกวาทุ๊กกินฝอยทอง</u>	ข. <u>ตุ๊กกินทองหยอกคนอยกวาฝอยทอง</u>

ข้อ (98) กริยาแสดงสภาพคือ สูง ส่วนข้อ (99) กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง คือ เปียก ข้อ (100) กริยาแสดงอาการคือ ขัง และ ข้อ (101) และ (102) กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง คือ กิน

เกณฑ์ การละกริยาในประโยคสัมพันธ์

ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเปรียบเทียบกัน ซึ่งมี พอกะ เท่ากะ เหมือน มากกว่า และ น้อยกว่า เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย จะมีการละกริยาเพียงลักษณะเดียว คือจะละกริยาหลังได้ ไม่ว่าจะ เป็นกริยาชนิดใด ใน 4 ชนิดนี้ คือ กริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง กริยาแสดงอาการ และกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 7 หน้า 80 ข้อ (98) ข. (99) ข. (100) ข. (101) ข. และ (102) ข.

มีข้อสังเกต คือ การละกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง จะละไปพร้อมกับนามซึ่งอาจจะเป็นนามที่ทรง-รับกริยา เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 7 หน้า 81 ข้อ (101) ข. หรืออาจจะเป็นนามที่ทำกริยา เช่นตัวอย่างในตารางที่ 7 หน้า 81 ข้อ (102) ข. รายละเอียดในเรื่องนี้จะกล่าวถึงต่อไปในบทที่ 6

ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเปรียบเทียบกัน อาจจะมีกริยาที่มี
 ธรรมชาติในบริบทของกริยารวมอยู่ในประโยคเดียว

ตารางที่ 8 ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเปรียบเทียบกัน ซึ่งระบุธรรมชาติใน
 บริบทของกริยา¹ ไว้ด้วย

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
<u>กริยาแสดงสภาพ</u> (103) ก. นึกเคยค้อพอกะนุ่นเคยค้อ	ข. นึกเคยค้อพอกะนุ่น ค. นึกเคยค้อพอกะนุ่นเคย
<u>กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง</u> (104) ก. เสื่อคงหดมากกว่ากางเกง หค	ข. เสื่อคงหดมากกว่ากางเกง
<u>กริยาแสดงอาการ</u> (105) ก. คุณยายทาจะบนเหมือน คุณตาบน	ข. คุณยายทาจะบนเหมือนคุณตา

¹ในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเปรียบเทียบกัน ถ้าธรรมชาติใน
 บริบทของกริยา เป็นธรรมชาติที่อาจจะมีคุณสมบัติ อรรถลักษณะนั้นๆจะเกิดได้ใน
 ประโยคที่มาสัมพันธ์กันทั้ง 2 ประโยค เช่น

น้อยอยากกินทุเรียนมากกว่าน้อยอยากกินมะม่วง

แต่ถ้าเป็นอรรถลักษณะที่ไม่อาจจะมีคุณสมบัติ อรรถลักษณะดังกล่าวจะเกิดได้
 เฉพาะในประโยคแรกของประโยคสัมพันธ์ เช่น

เสื่อคงเปียกมากกว่ากางเกงเปียก

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
<p><u>กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง</u></p> <p>(106) ก. <u>ตุ่ม</u>อยาก<u>กิน</u>มะม่วงมากกว่า<u>ตัว</u>อยาก<u>กิน</u>มะม่วง</p> <p>(107) ก. <u>น้อย</u>อยาก<u>กิน</u>ทุเรียนมากกว่า<u>น้อย</u>อยาก<u>กิน</u>มะม่วง</p>	<p>ข. <u>ตุ่ม</u>อยาก<u>กิน</u>มะม่วงมากกว่า<u>ตัว</u></p> <p>ค. <u>ตุ่ม</u>อยาก<u>กิน</u>มะม่วงมากกว่า<u>ตัว</u>อยาก</p> <p>ข. <u>น้อย</u>อยาก<u>กิน</u>ทุเรียนมากกว่า<u>มะม่วง</u></p>

กริยาในประโยคสัมพันธ์ข้อ (103) มีอรรถลักษณะในบริบทที่บ่งการเกิดขึ้นแล้วอย่างน้อยก็หนึ่ง คือ เคย ประโยค (104) และ (105) บ่งการคาดคะเน คือ คง และ อาจจะ และประโยค (106) และ (107) บ่งความปรารถนา คือ อยาก

เกณฑ์การละกริยา จะมี 2 ข้อ คือ

ก. ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเปรียบเทียบกัน และกริยาในประโยคสัมพันธ์มีอรรถลักษณะในบริบทของกริยาอยู่ด้วย จะละกริยาหลังได้ เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 8 หน้า 82 ข้อ (103) ข. (104) ข. (105) ข. และหน้า 83 ข้อ (106) ข. และ (107) ข. การละกริยาในข้อนี้ จะมีลักษณะเกี่ยวกับการละกริยาซึ่งไม่ระบุอรรถลักษณะในบริบท ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ข. ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเปรียบเทียบกัน และกริยาในประโยคสัมพันธ์ มีอรรถลักษณะในบริบทของกริยาอยู่ด้วย จะละหน่วยกริยาหลังได้ ถ้าอรรถลักษณะในบริบทของกริยานั้นเป็นอรรถลักษณะที่อาจจะมีคุณสมบัติ

และกริยาในประโยคสัมพันธน์เป็นกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง
กริยาแสดงอาการ หรือเป็นกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีนามที่
ตรง-รับกริยาหน่วยเดียวกัน แต่มีนามที่ทำกริยาต่างกัน เช่นตัวอย่างในตารางที่ 8
หน้า 82 ข้อ (103) ค. และ (106) ค.

จากตัวอย่างดังกล่าวแล้วนี้ จะเห็นได้ว่าการละกริยาในประโยคสัมพันธน์
ในลักษณะการเปรียบเทียบกัน จะเกิดได้เมื่อกริยามีหน่วยความหมายเดียวกัน และ
กริยาที่ละไปจะเป็นกริยาหลังเสมอ

โดยปกติแล้วในประโยคสัมพันธน์ในลักษณะการเปรียบเทียบกัน มักจะนิยม
พูดโดยละกริยาหลัง นอกจากในกรณีที่ผู้พูดต้องการจะเน้นว่ากริยาที่กล่าวถึงนั้น
เป็นกริยานี้โดยเฉพาะไม่ใช่กริยาอื่น ก็จะพูดโดยไม่ละกริยา

ในกรณีที่ประโยคสัมพันธน์ในลักษณะการเปรียบเทียบกัน มีกริยาที่มีหน่วย
ความหมายเดียวกัน แต่มีนามที่ตรง-รับกริยา และนามที่ทำกริยาต่างกัน จะไม่
เกิดการละกริยาและนามที่ตรง-รับกริยา เพราะถ้าละกริยาและนามที่ตรง-รับ
กริยาแล้วจะทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการสื่อความ เช่น

(108) * คอยคิมน่านอยกว่าคุมคิมน่านสม

ประโยค (108) นี้ ถ้าละกริยาแล้วอาจทำให้ผู้ฟังตีความหมายเป็นอย่าง
อื่นได้ เช่น ถ้าละกริยาไปเป็นข้อ (109) คือ

(109) * คอยคิมน่านอยกว่าคุม

ผู้ฟังจะตีความได้ว่า "คอยคิมน่านอยกว่าคุมคิมน่าน" ซึ่งเป็นการตี
ความที่ควรจะเป็น แต่จะไม่ตรงกับประโยคเดิมที่ผู้พูดต้องการสื่อ

โดยปกติแล้วการเปรียบเทียบเช่นนี้ จะไม่ค่อยเกิดขึ้นเพราะเป็นการ
เปรียบเทียบที่ฟังดูแปลก

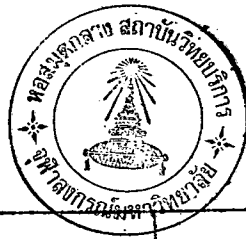
4.5 การละกริยาในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงเวลา¹

ในข้อ 4.1 - 4.4 ผู้วิจัยได้กล่าวถึงการละกริยาในประโยคสัมพันธ์ 4 ลักษณะ คือ ลักษณะการคล้อยตามกัน ลักษณะการแสดงความตรงกันข้าม ลักษณะการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง และลักษณะการเปรียบเทียบกันไปแล้ว ในข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการละกริยาในประโยคสัมพันธ์อีกลักษณะหนึ่ง คือ ในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงเวลา

ตารางที่ 9 ตัวอย่างประโยคสัมพันธ์ ซึ่งกริยาสัมพันธ์กันในลักษณะการแสดงเวลา

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
<u>กริยาแสดงสภาพ</u> (110) ก. มะม่วงสุกก่อนทุเรียนสุก	ข. มะม่วงสุกก่อนทุเรียน
<u>กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง</u> (111) ก. ปากกาตกหลังคินสอตก	ข.. ปากกาตกหลังคินสอ
<u>กริยาแสดงอาการ</u> (112) ก. นิคหัวเราะพร้อมกะนอยหัวเราะ	ข. นิคหัวเราะพร้อมกะนอย
<u>กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง</u> (113) ก. แดงกินข้าวก่อนตอยกินข้าว	ข. แดงกินข้าวก่อนตอย

¹ดูคำอธิบายเรื่องประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงเวลา ในบทที่ 3



ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
(114) ก. หนอยกินข้าวกอนหนอย กินขนม	ข. หนอยกินข้าวกอนขนม
(115) ก. ตุ่มกินฝอยทองกอนตุ่มกิน ทองหยอด	ข. ตุ่มกินฝอยทองกอนทอคหยอด

ข้อ (110) กริยาแสดงสภาพคือ สูง ส่วนข้อ (111) กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงคือ ตก ข้อ (112) กริยาแสดงอาการคือ หัวเราะ และข้อ (113) (114) และ (115) กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงคือ กิน
เกณฑ์การละกริยาในประโยคสัมพันธ์

ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงเวลา ซึ่งมี ก่อน หลัง และ พร้อมๆ เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย จะมีการละกริยา ลักษณะเกี่ยวกับการละกริยาในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเปรียบเทียบกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงเวลา อาจจะมีลักษณะความสัมพันธ์ในลักษณะการเปรียบเทียบกันแง่หนึ่งคือในแง่ของเวลา

การละกริยาในประโยคสัมพันธ์ชนิดนี้ จะมีการละเพียงลักษณะเดียว คือจะละกริยาหลังได้ เช่นตัวอย่างในตารางที่ 9 หน้า 85 ข้อ (110) ข. (111) ข. (112) ข. หน้า 86 ข้อ (114) ข. และ (115) ข.

ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงเวลา อาจจะมีกริยาที่ระบุรรถลักษณะในปริบทรวมอยู่ในประโยคด้วย

ตารางที่ 10 ตัวอย่างประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงเวลา ซึ่งระบุอรรถลักษณะ
ในปริบท¹ ของกริยาไวคย

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
<u>กริยาแสดงสภาพ</u> (116) ก. มะม่วงจะสุกหลังทุเรียนสุก	ข. มะม่วงจะสุกหลังทุเรียน
<u>กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง</u> (117) ก. กอนหินคงจมกอนกอนคินจม	ข. กอนหินคงจมกอนกอนคิน
<u>กริยาแสดงอาการ</u> (118) ก. แดงไควึงพรอมกะนิกไควึง	ข. แดงไควึงพรอมกะนิก ค. แดงไควึงพรอมกะนิกไค

¹อรรถลักษณะในปริบทของกริยา ในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงเวลา จะมีลักษณะเช่นเดียวกับอรรถลักษณะในปริบทของกริยา ในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเปรียบเทียบกัน นั่นคือ ถ้าอรรถลักษณะในปริบทของกริยาเป็นอรรถลักษณะที่อาจจะมีความปฏิเสธขยายได้ จะเกิดได้ในประโยคที่มาสัมพันธ์กันทั้ง 2 ประโยค เช่น

นิกเคยกินแอปเปิ้ลกอนนอยเคยกิน

แต่ถ้าเป็นอรรถลักษณะที่ไม่อาจจะมีความปฏิเสธขยายได้ จะเกิดได้

เฉพาะในประโยคแรกของประโยคสัมพันธ์เท่านั้น เช่น

มะม่วงจะสุกกอนทุเรียนสุก

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
<p><u>กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง</u></p> <p>(119) ก. นิคเคยกินแอมเปิ้ลก่อนนอย เคยกินแอมเปิ้ล</p> <p>(120) ก. + + ทอยอยากกินขนมก่อนทอย อยากกินข้าว</p>	<p>ข. นิคเคยกินแอมเปิ้ลก่อนนอย</p> <p>ค. นิคเคยกินแอมเปิ้ลก่อนนอย เคย</p> <p>ข. + + ทอยอยากกินขนมก่อนทอย อยากกินข้าว</p>

กริยาในประโยคสัมพันธ์ข้อ (116) มีอรรถลักษณะในบริบทที่บ่งการยัง
ไม่เกิดขึ้น คือ จะ ประโยค (117) บ่งการคาดคะเน คือ คง ข้อ (118)
บ่งการได้รับประโยชน์ คือ ได้ ข้อ (119) บ่งการเกิดขึ้นแล้วอย่างน้อยก็หนึ่ง
คือ เคย และข้อ (20) บ่งความปรารถนา คือ อยาก

การละกริยา จะมีลักษณะเกี่ยวกับการละกริยาในประโยคสัมพันธ์ ใน
ลักษณะการเปรียบเทียบกัน ซึ่งกริยาระบุอรรถลักษณะในบริบทของกริยาอยู่ด้วย นั่นคือ
จะมีการละกริยาได้ 2 ข้อ คือ

ก) จะละกริยาหลังได้ เช่นตัวอย่างในตารางที่ 10 หน้า 87
ข้อ (116) ข. (117) ข. (118) ข. (119) ข. และ (120) ข.

ข) จะละหน่วยกริยาหลังได้ ถ้าอรรถลักษณะในบริบทของกริยานั้นเป็น
อรรถลักษณะที่อาจจะมีคุณสมบัติพิเศษขยายได้ และกริยาในประโยคสัมพันธ์นั้นเป็น
กริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง กริยาแสดงอาการ หรือเป็นกริยาแสดง
ทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีนามที่ตรง-รับกริยาหน่วยเดียวกัน แต่มีนามที่
ทำกริยาต่างกัน เช่นตัวอย่างในตารางที่ 10 หน้า 87 ข้อ (118) ค. และ
(119) ค.

การละกริยาในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงเวลา นี้ ก็เช่นเดียวกับ
กับการละกริยาในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะอื่น คือจะละได้เมื่อกริยานั้นมีหน่วย
ความหมายเดียวกัน และการจะละกริยาหน่วยใดหน่วยหนึ่งจะมีเกณฑ์กำหนดที่
แน่นอน

ถ้าจะพิจารณาแต่เพียงโครงสร้างผิวของประโยคสัมพันธ์ การละกริยา
ในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการเปรียบเทียบกัน ในข้อ 4.4 และในลักษณะการ
แสดงเวลาในข้อ 4.5 นี้ บางครั้งเมื่อละกริยาหลังแล้วอาจจะก่อให้เกิดความ
กำกวมได้ ถ้ากริยาในประโยคสัมพันธ์ทั้ง 2 ลักษณะนี้เป็นกริยาแสดงสภาพ ซึ่ง
แสดงประสบการณ์¹ ของนามที่มาสัมพันธ์ด้วย หรือถ้ากริยาในประโยคสัมพันธ์ใน
ลักษณะการแสดงเวลา เป็นกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง ซึ่งแสดงประสบการณ์
ของนามที่มาสัมพันธ์ด้วย¹

- ตัวอย่าง (121) แคงรักพอมากกว่าแม่
(122) นิคชอบนอยก่อนตุ้ม
(123) ทอยเห็นตัวก่อนตุ้ย

ข้อ (121) และข้อ (122) กริยาต่างก็มีหน่วยความหมายแสดงสภาพ
คือ รัก และ ชอบ ตามลำดับ

ข้อ (123) กริยามีหน่วยความหมายแสดงการเปลี่ยนแปลง คือ เห็น
ตัวอย่างข้อ (121) อาจจะตีความได้ 2 อย่างคือ

- ก. แคงรักพอมากกว่าแคงรักแม่
ข. แคงรักพอมากกว่าแม่รักพอ

¹ คำอธิบายเรื่องกริยาแสดงสภาพซึ่งแสดงประสบการณ์ในบทที่ 2
หน้า 23 และกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง ซึ่งแสดงประสบการณ์ในบทที่ 2
หน้า 25.

ตัวอย่างข้อ (122) อาจจะได้ความได้ 2 อย่างคือ

- ก. นิคชอบนอยก่อนนิคชอบตุม
- ข. นิคชอบนอยก่อนตุมชอบนอย

ตัวอย่างข้อ (123) อาจจะได้ความได้ 2 อย่างคือ

- ก. ตอยเห็นตัวก่อนตอยเห็นคุย
- ข. ตอยเห็นตัวก่อนคุยเห็นตัว

ความกำกวมในตัวอย่างข้อ (121) - ข้อ (123) นี้ ถ้าจะพิจารณาการละกริยาในทางอรรถศาสตร์แล้ว โครงสร้างความหมายของประโยคสัมพันธ์นี้จะช่วยอธิบายความกำกวมได้ดังนี้

ข้อ (121) ถ้านามที่แสดงออกมาเป็นสัญลักษณ์ว่า "แม่" สัมพันธ์กับกริยาที่ละไป ในฐานะที่ทรง-รับกริยา ข้อ (121) ก็จะมาจกข้อ (121) ก. แต่ถ้านามที่แสดงออกมาเป็นสัญลักษณ์ว่า "แม่" สัมพันธ์กับกริยาที่ละไป ในฐานะที่เป็นนามที่มีประสมการณ์¹ ข้อ (121) ก็จะมาจกข้อ (121) ข.

ข้อ (122) ถ้านามที่แสดงออกมาเป็นสัญลักษณ์ว่า "ตุม" สัมพันธ์กับกริยาที่ละไป ในฐานะที่ทรง-รับกริยา ข้อ (122) ก็จะมาจกข้อ (122) ก. แต่ถ้าหน่วยนามที่แสดงออกมาเป็นสัญลักษณ์ว่า "ตุม" สัมพันธ์กับกริยาที่ละไป ในฐานะที่เป็นนามที่มีประสมการณ์ ข้อ (122) ก็จะมาจกข้อ (122) ข.

ข้อ (123) ถ้านามที่แสดงออกมาเป็นสัญลักษณ์ว่า "คุย" สัมพันธ์กับกริยาที่ละไป ในฐานะที่ทรง-รับกริยา ข้อ (123) ก็จะมาจกข้อ (123) ก. แต่ถ้านามที่แสดงออกมาเป็นสัญลักษณ์ว่า "คุย" สัมพันธ์กับกริยาที่ละไป ในฐานะที่เป็นนามที่มีประสมการณ์ ข้อ (123) ก็จะมาจกข้อ (123) ข.

และบางครั้ง ถ้าต้องการจะหลีกเลี่ยงความกำกวม ผู้พูดก็อาจจะพูดโดยไม่ละกริยาเลย ดังนี้

¹ดูคำอธิบายเรื่องนามที่เป็นนามที่มีประสมการณ์ ในเชิงอรรถ

- (124) แดงรักพอมากกว่ารักแม่
 (125) แดงรักพอมากกว่าแม่รัก
 (126) นิคชอบนอยก่อนชอบตุ้ม
 (127) นิคชอบนอยก่อนตุ้มชอบ
 (128) ตอยเห็นตัวก่อนเห็นตุ้ม
 (129) ตอยเห็นตัวก่อนตุ้มเห็น

4.6 การละกริยาในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงตัวอย่าง¹

การละกริยาที่กล่าวมาแล้วตั้งแต่ต้นนั้น เป็นการละกริยาในประโยคสัมพันธ์ 5 ลักษณะ คือ ลักษณะการคล้อยตามกัน ลักษณะการแสดงความตรงกันข้าม ลักษณะการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ลักษณะการเปรียบเทียบกัน และลักษณะการแสดงเวลา ในข้อนี้จะกล่าวถึงการละกริยาในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงตัวอย่าง ซึ่งจะเป็นข้อสุดท้ายที่จะกล่าวถึงในบทนี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ดูคำอธิบายเรื่องประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงตัวอย่าง ในบทที่ 3
 หน้า 44.

ตารางที่ 11 ตัวอย่างประโยคสัมพันธ์ ซึ่งมีกริยาสัมพันธ์กันในลักษณะการนาง
ตัวอย่าง

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
<u>กริยาแสดงสภาพ</u>	
(130) ก. ผู้หญิงสวยหลายคน เช่น ¹ นิคสวย วิไล สวย	ข. ผู้หญิงสวยหลายคน เช่น นิค วิไล ค. ผู้หญิงสวยหลายคน เช่น นิค วิไล สวย
<u>กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง</u>	
(131) ก. ของแตกหลายอย่าง เช่น ถ้วยแก้วแตก ถ้วยกาแฟแตก	ข. ของแตกหลายอย่าง เช่น ถ้วยแก้ว ถ้วยกาแฟ ค. ของแตกหลายอย่าง เช่น ถ้วยแก้ว ถ้วยกาแฟ แตก

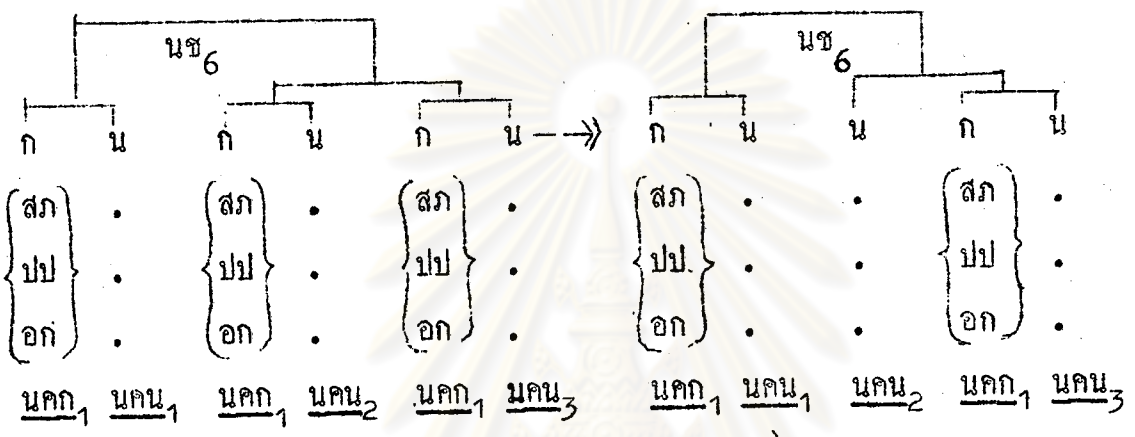
¹ในการสนทนา หน่วยเชื่อมนี้อาจจะละไปได้

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
<u>กริยาแสดงอาการ</u>	
(132) ก. เด็กวิ่งหลายคน เช่น หนูเล็กวิ่ง แดงวิ่ง	ข. เด็กวิ่งหลายคน เช่น หนูเล็ก แดง ค. เด็กวิ่งหลายคน เช่น หนูเล็ก แดง วิ่ง
<u>กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง</u>	
(133) ก. ผู้ชายสูบบุหรี่หลายคน เช่น วินัยสูบ สมชายสูบ	ข. ผู้ชายสูบบุหรี่หลายคน เช่น วินัย สมชาย ค. ผู้ชายสูบบุหรี่หลายคน เช่น วินัย สมชาย สูบ
(134) ก. ทูมกินอาหารฝรั่ง เช่น กินแฮมเบอร์เกอร์ กินแซนวิช	ข. ทูมกินอาหารฝรั่ง เช่น แฮมเบอร์เกอร์ แซนวิช ค. ทูมกินอาหารฝรั่งเช่น กิน แฮมเบอร์เกอร์ แซนวิช

ขอ (130) กริยาแสดงสภาพ คือ สวย ส่วนขอ (131) กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง คือ แตก ขอ (132) กริยาแสดงอาการ คือ วิ่ง และขอ (133) และ (134) กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง คือ สูบ และ กิน ตามลำดับ

(กท 4 - 11) หมายความว่า ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดง ตัวอย่างที่มีหน่วยเชื่อมแสดงตัวอย่าง (นช₆) อาจจะละกริยาในประโยคตัวอย่าง ทั้งหมดได้ ถ้ากริยานั้นมีหน่วยกริยาเดียวกับกริยาในประโยคที่ต้องการตัวอย่าง

(กท 4 - 12)



(กท 4 - 12) หมายความว่า ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดง ตัวอย่างที่มีหน่วยเชื่อมแสดงตัวอย่าง อาจจะละกริยาแรกในประโยคที่มีเนื้อความ แสดงตัวอย่างได้ ถ้ากริยานั้นมีหน่วยความหมายเดียวกับกริยาในประโยคตัวอย่าง

4.6.2 การละกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง

กริยาชนิดนี้ จะมีการละ 3 ข้อ คือ

- ก. ละกริยาทั้งหมดในประโยคที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่าง เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 11 หน้า 93 ข้อ (133) ข. และ (134) ข.
- ข. ละกริยาแรกในประโยคที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่าง ถ้าในประโยคที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่าง มีนามที่ทรง-รับกริยาหน่วยเดียวกัน แต่มีนามที่ทำกริยาต่างกัน เช่น ตัวอย่างในตารางที่ 11 หน้า 93 ข้อ (132) ก. และ

(133) ก.

ค. ละกรียาหลังในประโยคที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่าง ถ้าในประโยคที่มีเนื้อความที่แสดงตัวอย่าง มีนามที่ตรง-รับกริยาต่างกัน แต่มีนามที่ทำกริยาหน่วยเดียวกัน เช่นตัวอย่างในตารางที่ 11 หน้า 92 ขอ (134) ก.

กริยาในประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงตัวอย่าง อาจจะมีรูปอรรถลักษณะในบริบทของกริยาไวคยในประโยค

ตารางที่ 12 ตัวอย่างประโยคสัมพันธ์ซึ่งมีกริยาสัมพันธ์กันในลักษณะการแสดงตัวอย่าง ซึ่งระบุอรรถลักษณะในบริบทของกริยาไวคย

ประโยค	ประโยคที่ละกรียา
<p><u>กริยาแสดงสภาพ</u></p> <p>(135) ก. ผลไม้กำลังสุก หลายอย่าง เช่น มะม่วงกำลังสุก ขนุนกำลังสุก</p>	<p>ข. ผลไม้กำลังสุกหลายอย่าง เช่น มะม่วง ขนุน</p> <p>ค. ผลไม้กำลังสุกหลายอย่าง เช่น มะม่วง ขนุน กำลังสุก</p>
<p><u>กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง</u></p> <p>(136) ก. ของคองแตกหลาย อย่าง เช่น ถ้วยแก้ว คองแตก ถ้วยกาแมคอง แตก</p>	<p>ข. ของคองแตกหลายอย่าง เช่น ถ้วยแก้ว ถ้วยกาแพ</p> <p>ค. ของคองแตกหลายอย่าง เช่น ถ้วยแก้ว ถ้วยกาแพ คองแตก</p>

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
<p><u>กริยาแสดงอาการ</u></p> <p>(137) ก. เด็กเคี้ยวหลายคน เช่น หนูเล็ก เคี้ยว แดง เคี้ยว</p>	<p>ข. เด็กเคี้ยวหลายคน เช่น หนูเล็ก แดง</p> <p>ค. เด็กเคี้ยวหลายคน เช่น หนูเล็ก แดง เคี้ยว</p> <p>ง. เด็กเคี้ยวหลายคน เช่น หนูเล็ก เคี้ยว แดง เคี้ยว</p> <p>จ. เด็กเคี้ยวหลายคน เช่น หนูเล็ก แดง เคี้ยว</p>
<p><u>กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง</u></p> <p>(138) ก. เด็กไม่กินแกงเผ็ดหลายคน เช่น นิคไม่กินแกงเผ็ด หนอย ไม่กินแกงเผ็ด</p>	<p>ข. เด็กไม่กินแกงเผ็ดหลายคน เช่น นิค หนอย</p> <p>ค. เด็กไม่กินแกงเผ็ดหลายคน เช่น นิค หนอย ไม่กิน</p> <p>ง. เด็กไม่กินแกงเผ็ดหลายคน เช่น นิคไม่ หนอยไม่</p> <p>จ. เด็กไม่กินแกงเผ็ดหลายคน เช่น นิค หนอย ไม่</p>
<p>(139) ก. คู่มอยากกินอาหารฝรั่ง เช่น อยากกินแฮมเบอร์ เกอร์ อยากกินแซนวิช</p>	<p>ข. คู่มอยากกินอาหารฝรั่ง เช่น แฮมเบอร์เกอร์ แซนวิช</p>

ประโยค	ประโยคที่ละกริยา
	ค. <u>ตุ้ม</u> อยากกินอาหารฝรั่ง เช่น อยากกินแฮมเบอร์เกอร์ แซนวิช

กริยาในประโยคสัมพันธ์ขอ (135) มีอรรถลักษณะในบริบทที่บ่งการกำลัง
คำเนนอยู่ คือ กำลัง ประโยค (136) บ่งการคาดคะเน คือ คง ประโยค (137)
บ่งการเกิดขึ้นแล้วอย่างน้อยก็หนึ่งหน คือ เคย ประโยค (138) บ่งความปฏิเสธ
คือ ไม่ และประโยค (139) บ่งความปรารถนา คือ อยาก

จากการศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า การละกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดง
การเปลี่ยนแปลง และกริยาแสดงอาการ จะเป็นอย่างเดียวกัน ส่วนการละกริยา
แสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงจะแตกต่างออกไป

ก. การละกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง และกริยา
แสดงอาการ

การละกริยาทั้ง 3 ชนิดนี้ จะมี 4 ข้อ เกณฑ์การละกริยา 2 ข้อแรก
จะมีรูปแบบเกี่ยวกับการละกริยาขอ 4.6.1 ที่กล่าวมาแล้วนั่นคือ อาจจะละกริยา
ทั้งหมดหรือละกริยาแรกในประโยคที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่างได้ ส่วนเกณฑ์การละ
กริยาอีก 2 ข้อนั้นจะแตกต่างออกไป

เกณฑ์การละกริยาทั้ง 4 ข้อนี้ ได้แก่

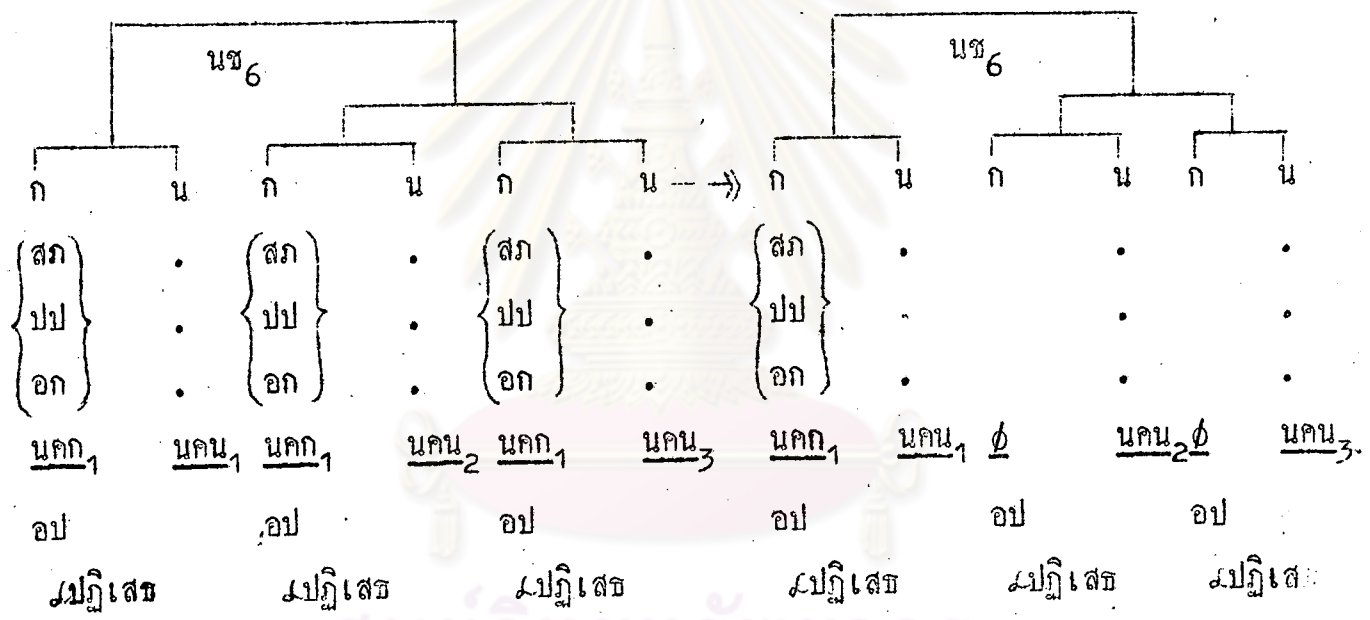
1) ละกริยาทั้งหมดในประโยคที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่างเช่นตัวอย่าง
ในตารางที่ 12 หน้า 96 ข้อ (135) ข. (136) ข. และ (137) ข.

2) ละกริยาแรกในประโยคที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่างเช่นตัวอย่างใน
ตารางที่ 12 หน้า 96 ข้อ (135) ค. (136) ค. และ (137) ค.

3) ละหน่วยกริยาแรก และหน่วยกริยาหลัง ในประโยคที่มีเนื้อความแสดง ตัวอย่าง ถ้าอรรถลักษณะในบริบทของกริยานั้นเป็นอรรถลักษณะที่อาจจะมีคุณสมบัติ ขยายได้ เช่นตัวอย่างในตารางที่ 12 หน้า 97 ข้อ (137) ง.

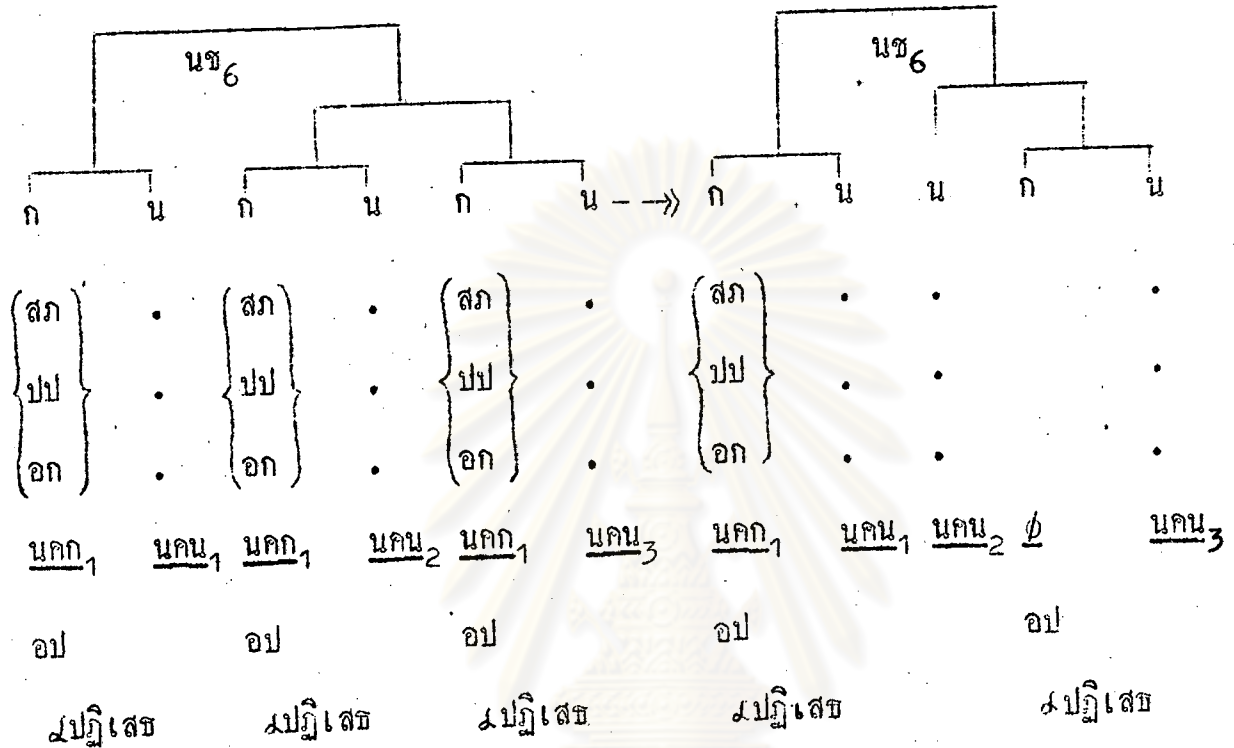
4) ละกริยาแรกและหน่วยกริยาหลังในประโยคที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่าง ถ้าอรรถลักษณะในบริบทของกริยานั้นเป็นอรรถลักษณะที่อาจจะมีคุณสมบัติ ขยายได้ เช่นตัวอย่างในตารางที่ 12 หน้า 97 ข้อ (137) จ.

เกณฑ์การละกริยาข้อ 3 และ ข้อ 4 นี้ จะเขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้
(กก 4 - 13)



(กก 4 - 13) หมายความว่า ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดง ตัวอย่าง อาจละหน่วยกริยาแรกและหน่วยกริยาหลัง ในประโยคที่มีเนื้อความแสดง ตัวอย่างได้ ถ้ากริยานั้นมีหน่วยความหมายเดียวกัน และมีอรรถลักษณะในบริบทซึ่งอาจจะมีคุณสมบัติ ขยายได้

(กก 4 - 14)



(กก 4 - 14) หมายความว่า ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะการแสดงตัวอย่าง อาจจะละกริยาแรกและหน่วยกริยาหลังในประโยคที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่างได้ ถ้า กริยานั้นมีหน่วยความหมายเดียวกัน และมีอรรถลักษณะในบริบทซึ่งอาจจะมี ความปฏิเสธ ขยายได้

- ข. การละกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง
- การละกริยาชนิดนี้ จะมี 5 ข้อ คือ

1. ละกรียาทั้งหมดในประโยคที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่าง เช่นตัวอย่าง
ในตารางที่ 12 หน้า 94 ขอ (138) ข. และ (139) ข.

2. ละกรียาแรกในประโยคที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่าง ถ้าในประโยค
ที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่างนั้น มีนามที่ทรง-รับกรียาหน่วยเดียวกัน แต่มีนามที่ทำ
กรียาต่างกัน เช่นตัวอย่างในตารางที่ 12 หน้า 94 ขอ (138) ค.

3. ละกรียาหลังในประโยคที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่าง ถ้าในประโยค
ที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่างนั้น มีนามที่ทรง-รับกรียาต่างกัน แต่มีนามที่ทำกรียา
หน่วยเดียวกัน เช่นตัวอย่างในตารางที่ 12 หน้า 98 ขอ (139) ค.

4. ละหน่วยกรียาแรก และหน่วยกรียาหลังในประโยคที่มีเนื้อความ
แสดงตัวอย่าง ถ้าในประโยคที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่างนั้นมีนามที่ทรง-รับกรียา
หน่วยเดียวกัน แต่มีนามที่ทำกรียาต่างกัน และกรียาในประโยคสัมพันธนั้น เป็น
กรียาที่มีอรรถลักษณะในบริบทที่อาจจะมีคามปฏิเสธขยายได้ เช่นตัวอย่างในตาราง
ที่ 12 หน้า 94 ขอ (138) ง.

5. ละกรียาแรกและหน่วยกรียาหลังในประโยคที่มีเนื้อความแสดง
ตัวอย่าง ถ้าในประโยคที่มีเนื้อความแสดงตัวอย่างนั้นมีนามที่ทรง-รับกรียาหน่วย
เดียวกัน แต่มีนามที่ทำกรียาต่างกัน และกรียาในประโยคสัมพันธนั้น เป็นกรียาที่มี
อรรถลักษณะในบริบท ที่อาจจะมีคามปฏิเสธขยายได้ เช่นตัวอย่างในตารางที่ 12
หน้า 94 ขอ (138) จ.

เกณฑ์การละกรียาข้อ 4 และข้อ 5 นี้ จะมีความแตกต่างกันในเรื่อง
การเน้นอรรถลักษณะในบริบทของกรียา ข้อ 4 ซึ่งละหน่วยกรียาทั้งแรกและหลัง
จะเน้นอรรถลักษณะในบริบทของกริยามากกว่าข้อ 5 ซึ่งละแต่เพียงหน่วยกรียาหลัง

กล่าวโดยสรุป การละกรียาที่ได้อธิบายมาแล้วทั้งหมดในบทนี้ เป็นการละ
กรียาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในประโยคสัมพันธ 6 ลักษณะ คือ ลักษณะการคล้อยตามกัน
ลักษณะการแสดงความตรงกันข้าม ลักษณะการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ลักษณะ
การเปรียบเทียบกัน ลักษณะการแสดงเวลา และลักษณะการแสดงตัวอย่าง

การละกริยาจะเกิดในประโยคสัมพันธ์เหล่านี้ได้ กริยาในประโยคสัมพันธ์ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นกริยาซึ่งมีความหมายเดียวกัน เมื่อกริยาในประโยคสัมพันธ์มีความหมายเดียวกัน ผู้พูดจึงอาจจะละกริยาหน่วยใดหน่วยหนึ่งไปได้ ทั้งนี้เพราะความหมายของกริยาดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่กล่าวแล้วและเป็นสิ่งที่ซ้ำกัน การจะละหรือไม่ละกริยาใดกริยาหนึ่งที่ซ้ำกันนี้ โดยปกติแล้วจะมีเกณฑ์กำหนดที่แน่นอน

การละกริยาในประโยคสัมพันธ์ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว เป็นการละที่อาจจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ และเมื่อละกริยาแล้วก็จะไม่ทำให้ความหมายรวม ๆ ของประโยคสัมพันธ์แต่ละลักษณะเปลี่ยนแปลงไป แต่จะแตกต่างกันเพียงเรื่องการย้ำหรือการเน้นความสำคัญของกริยา คือเมื่อไม่ละกริยาจะย้ำหรือจะให้ความเด่นแก่กริยามากกว่าเมื่อละกริยา

เกณฑ์กำหนดการละกริยา 3 ชนิด คือกริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง และกริยาแสดงอาการ ในประโยคสัมพันธ์แต่ละลักษณะจะเป็นเกณฑ์กำหนดอย่างเดียวกัน ส่วนเกณฑ์กำหนดการละกริยาชนิดที่ 4 คือกริยาที่แสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลงมักจะแตกต่างออกไป

ในกรณีที่กริยามีอรรถลักษณะในบริบทของกริยาอยู่ควย การละอาจจะละแต่เพียงหน่วยกริยาได้ โดยคงอรรถลักษณะในบริบทของกริยาไว้ ถ้าผู้พูดต้องการจะย้ำหรือให้ความเด่นเฉพาะอรรถลักษณะในบริบทของกริยาเท่านั้น แต่การจะคงอรรถลักษณะในบริบทของกริยาที่บ่งความอย่างใดอย่างหนึ่งไว้ได้หรือไม่ นั้น ก็ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ทางความหมายของภาษาควย อรรถลักษณะในบริบทของกริยาบางอรรถลักษณะเท่านั้นที่จะคงไว้ได้ทั้งได้โดยละแต่เพียงหน่วยกริยา จากการศึกษาข้อมูลที่ได้รวบรวมมาทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่าอรรถลักษณะในบริบทของกริยา ซึ่งเป็นอรรถลักษณะที่อาจจะมีความปฏิเสธขยายได้เท่านั้น ที่อาจจะคงอยู่ได้ทั้ง โดยที่จะละหน่วยกริยาไปได้

✓ การละกริยาจะมีผลในแง่การสื่อสาร คือช่วยให้เกิดความสั้นกระชับ และกระชับ สื่อสารได้รวดเร็วยิ่งขึ้น กริยาใดที่ผู้พูดเห็นว่าเป็นสิ่งที่กล่าวแล้ว

และไม่มีว่ความสำคัญที่จะต้องคงไว้ ก็จะไม่ละไปได้ แต่ถากิริยาใดที่ผู้ทศกคิดว่าเมื่อละไป แล้ว จะก่อให้เกิดความกำกวมแก่งผู้ฟังก็จะไม่ละไป

การไม่ละกริยา

การไม่ละกริยาจะมีอยู่เพียงข้อเดียว คือ ประโยคสัมพันธ์ในลักษณะที่มี เนื้อความคล้องตามกัน ซึ่งมี ก็ และ ก็...ก็ เป็นหน่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางความหมาย จะไม่เกิดการละกริยา เช่นตัวอย่างในตารางที่ 1 หน้า 47 ข้อ (4) (5) (9) (10) (15) (21) และ (22) ทั้งนี้เพราะ หน่วยเชื่อม ก็ และ ก็...ก็ ถ้าเป็นหน่วยเชื่อมที่ไม่มีอรธลักษณะในบริบทก็จะละกริยาไม่ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย